

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Rok XII.

WARSZAWA, 21 GRUDNIA 1930 R.

Nr. 51.

Wkrótce ukaże się z druku

„KALENDARZ SAMORZĄDOWY NA ROK 1931“

Jak corocznie treść kalendarza składać się będzie z 3 głównych działów a mianowicie:

Dział I. — Kalendarzowy i informacyjny — obejmować będzie poza kalendarjum miary i wagi, taryfy pocztowe, taryfy podatków oraz tablice podziału administracyjnego, wykaz miast, wykaz komunalnych kas oszczędności i wykaz gminnych kas poż. — oszcz.

Dział II. — Artykułowy zawiera poza artykułem wstępnym oraz przeglądem działalności instytucji komunalnych pierwszy raz opracowane, w plastycznym ujęciu tablice ustroju komunalnego, tablice danin komunalnych, terminarz czynności budżetowych i podatkowych, kalendarz czynności gminnych, wykaz przepisów prawnych dotyczących samorządu i inne.

Dział III. — Monografie obejmie artykuły nadesłane, z działalności instytucji społecznych.

Kalendarz roześlemy wszystkim prenumeratorom tygodnika „Samorząd” i dwutygodnika „Oszczędność”. Cena zł. pięć (5) za 1 egzemplarz.

24 MIESIĄCE KREDYT 24 MIESIĄCE

Wozy
osobowe
i ciężarowe

Wozy
strażackie
z motopompami,
polewaczki,
sanitarki

CENY FABRYCZNE

„AUTOMOTOR“ Sp. z o.o. Autoryzowane przedstawicielstwo „FORD MOTOR COMPANY A/S“

Radom, Żeromskiego 48.

20-27

Wszelkie zapytania i zgłoszenia prosimy kierować do tyg. „SAMORZĄD”
Warszawa, Świętokrzyska 13 — Tel. 442-63.

Samorządowy Instytut Wydawniczy Sp. z o. o. w Warszawie

POLECA

następujące wydawnictwa i komisje Biblioteki Samorządowej:

1. Prof. A. Pragier: „Zarys skarbowości komunalnej”. Część I-sza i II-ga, dwa tomy, razem . . . zł. 4.—	Cena	24. Pamiętnik Zjazdu Przedstawicieli Sejmików pow. w roku 1925 „ 1.—
2. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Sprawa drogowa w Polsce” „ 1.20		w roku 1926 „ 2.—
3. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ tom I i II „ 14.—		w roku 1927 „ 2.—
4. „ „ „ „ „ III „ 14.—		25. Kalendarz Samorządowy (pięć tomów) Na r. 1926 „ 1.—
5. „ „ „ „ „ IV „ 25.—		„ „ „ Na r. 1927 „ 2.—
6. „Działalność pow. związ. komun. w dziedzinie zdrowia publicznego“ zł. 0.50		„ „ „ Na r. 1928 „ 2.—
7. „Sadownictwo w Samorządzie Powiatowym“ . . . „ 0.50		„ „ „ Na r. 1929 „ 2.—
8. A. Bogusławski: „Samorząd w ubiegłym dziesięcioleciu“ „ 0.50		„ „ „ Na r. 1930 „ 7.—
9. „Skorowidz banków państw. i akcyjnych, Kas Oszczędności, Spółdzielni Kredytowych Rzplitej Polskiej“ nowe wydanie w oprac. Stef. Stan. Kwiatkowskiego „ 7.—		26. Działalność Sejmiku Skierniewickiego. Osiem lat pracy „ 2.—
10. „Z zagadnień samorządu“ „ 2.—		27. Sejmikowe komisje rewizyjne (wzory, regul.) . . „ 0.50
11. Inż. Józef. Ćwikiel: „Znaki Drogowe“ „ 3.20		28. S. Głiszczyński: Instrukcja Biurowa dla urzędników gmin wewn. organ. gminy w b. zab. rosyj.
12. Dr. M. Jaroszyński: „Samorząd terytorjalny w Polsce“ „ 1.50		29. K. Windakiewicz: Prawo o związk. międzykom. „ 5.—
13. Dr. M. Jaroszyński: „Gospodarka gmin wiejskich na tle stanu finansów gminnych“ — oraz „Znaczenie opłat drogowych“ (w jednym tomie) „ 3.—		30. Inż. A. Zaleski: Drzewa przy drogach „ 3.—
14. J. Bek: „Działalność Rady Powiatowej w Limanowej na polu popierania sadownictwa“ „ 1.50		31. Zagadnienia organizacji oszczędności. (Zbiór referatów, wygłusz. na zjeździe Delegatów K. K. O. 1929 r.) cz. I. „ 5.—
15. J. Bek: „Główne wytyczne planowości w gospodarce powiatowych związków samorządowych“ . . „ 0.50		32. Zagadnienie organizacji oszczędności, cz. II. . . „ 2.—
16. St. Pachnowski: „Przepisy budżetowe dla związków komunalnych“ (obowiązująca instrukcja budżetowa, wzory, wyjaśnienia) Wyczerpane, nowe wyd. w oprac.		33. Polak Tadeusz: Pomoc kredytowa „ 2.75
17. Z. Pietkiewicz: „Gospodarka miast polskich.“ . . „ 5.—		34. Inż. W. Marzec: Administracja i organizacja robót „ 12.—
18. Projekt organizacji prac statystycznych w powiatowych związkach komunalnych (Odbitka z kwartalnika Statystycznego G. U. S.) „ 2.50		35. Smerek: Banki Komunalne w Polsce „ 2.50
19. St. Podwiński: „Bibliografia literatury polskiej o samorządzie terytorjalnym“ „ 3.—		36. B. Markowski: Z dziejów gospodarki miejskiej w Kielcach „ 2.50
20. St. Podwiński: „Ustrój samorządu powiatowego na terenie b. zaboru rosyjskiego“ „ 2.—		37. Achilles Rosenkranz: Opłaty stemplowe, wiążące się z działalnością K. K. O. „ 2.—
21. St. Tomaszewicz: Zarys zasad naukowej org. pracy „ 6.—		38. S. Woyzbun: „Historja bankowości“ „ 2.—
22. Kowalczewski. Stan mieszkań służby folwarcznej „ 1.50		39. M. Turskiego i T. Wolframa: „Polska Tabela Procentowa“ w oprawie „ 10.—
23. Inż. Z. Rudolf: „Podstawowe zagadnienia zdrowotne wsi i miasteczek“ Zł. 3.50		40. Dr. K. Windakiewicz: „Komunalne Kasy Oszczędności w Rzplitej Polskiej“ — za 1 egz. „ 5.—
		42. A. K. Czyżowski: „Szara Książeczka“ za 1 egz. „ 1.20
		43. K. Kühn: „Zarys programu i metod pracy samorządu ziemskiego“ „ 5.—
		43. J. Długokęcki: Jak zakładać i prowadzić szkolne kasy oszczędności „ 1.20
		44. B. Brodowski: Rejestry mieszkańców i meldunki w Polsce „ 6.50

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH.

NUMER POJEDYŃCZY 1 ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE P. K. O. Nr. 1520

REDAKCJA
WARSZAWA, PLAC NAPOLEONA 7
TELEFON 731-92.

ADMINISTRACJA
WARSZAWA, ŚW. KRZYŻA 13 m. 15
TELEFON 442-63.

Ceny ogłoszeń: Wolne miejsce na pierwszej str. okładki lub strona w tekście: 450 zł. — 1/2 str. 225 zł. — 1/4 str. 112 zł. 50 gr. Poza tekstem za stronę: 300 zł. — 1/2 str. 150 zł. — 1/4 str. 75 zł. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia instytucyj komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji o 25% taniej) za str. 200 zł. — 1/2 str. 100 zł. — 1/4 str. 50 zł.

Redaktor — Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński.

Komitet Redakcyjny: Józef Bek, Aleksander Bogusławski, Dr. H. Le-Brun, D., Władysław Dalbor, Wacław Gajewski, Władysław Korsak.

ROK XII.

WARSZAWA, 21 GRUDNIA 1930 r.

Nr 51.

TREŚĆ NUMERU 51: Zaległości czynne — K. Kühn. Budowa szkół — Z Maćkowski. Sprawy bieżące Gminy wiejskiej i miejskiej: a) Jątrzący przepis — S. W. b) Otwarcie nowego okresu rachunkowego w gm. k. p.-o — St. Ostrowski c) Kronika gminna. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Ogłoszenia.

Wszystkie Instytucje Samorządowe winny umieszczać ogłoszenia (konkursy, przetargi, statuty, obwieszczenia i t.p.) w ich własnym organie tygodniku „SAMORZĄD“, przesyłając je do Samorządowego Instytutu Wydawniczego Sp. z o. o. w Warszawie.

Warszawa, Świętokrzyska 13, m. 15

51—52

Zaległości czynne

Na warsztacie rozważań naszych samorządowców zjawił się w ostatnich czasach temat ważny t. z. zaległości czynnych w naszych budżetach sejmikowych. Zaległości czynne istotnie osiągnęły w bardzo wielu sejmikach sumy znaczne i co gorzej mają tendencję dalszego wzrastania, a brane jako należności rozporządzalne w następnych okresach budżetowych, dezorganizują kompletnie gospodarkę finansową sejmików. Poszukiwane są więc środki zaradcze, aby tej prawdziwej calamitas obecnej gospodarki sejmikowej skutecznie zapobiec.

Zaległości czynne, ogólnie biorąc, mogą się stworzyć albo z powodu zbyt wysokiego opodatkowania płatników (indywidualnego, masowego, czy powszechnego) albo z powodu niedostatecznej, nieumiejętnej, wadliwej i niecelowej egzekucji podatków.

Zagadnienie zbyt wysokiego obciążenia płatników podatkami samorządowymi jest niezmiernie ciekawe i doprawdy warto by tej sprawie poświęcić nawet wiele trudu, aby ją dokładnie zbadać i odpowiednie stąd wnioski dla gospodarki samorządowej wyciągnąć. Niestety, jest to zadanie bardzo trudne

i zawiłe teoretycznie. Praktyka mogłaby nam je znakomicie ułatwić, ale właśnie ta praktyka narazie nie daje nam jeszcze dotąd żadnych pozytywnych danych, ani nawet dostatecznych wskazówek.

Zwykle każdy nowowprowadzony podatek przechodzi pewien okres próbny, po którym dopiero można się dokładnie zorientować, jaki wpływ on wywiera na płatnika, czy nie podcina ważnych jego podstaw gospodarczych z jednej strony, z drugiej zaś jaki realny efekt daje dla wprowadzającego pomieniony podatek. Tak jest i w naszym samorządzie. Podatki samorządowe dla znacznej części naszego Państwa można uważać prawie jako nowe, toteż zagadnienie stopnia tego opodatkowania i możliwości płatniczych ludności stanowią niezmiernie ważny temat dla rozważań naszych samorządowców, którzyby z jednej strony chcieliby oczywiście mieć jaknajwiększe środki do dyspozycji dla wypełnienia niezmiernie ważnych dla Państwa i ogółu zadań samorządu, z drugiej strony rozumieją doskonale, że wszelkie przeciążanie ludności podatkami, zwłaszcza w czasach tak trudnych gospodarczo, jak obecne, może się nie tylko ujemnie odbić na ogół-

W 1749/78 | 150

nych wewnętrznych naszych stosunkach gospodarczych, ale i samą działalność samorządową postawić pod znakiem zapytania co do jej celowości.

Jak dotąd sprawa przeciążenia ludności podatkami samorządowymi prawie zupełnie nie była rozważana, przynajmniej szerzej, metodycznie, boć ciągłych gołosłownych narzekań na zbyt wysokie podatki nie można brać poważnie. Każdy podatek jest dla płatnika za wysoki, każdy go rujnuje. Jak świat światem nie było jeszcze płatnika, któryby uważał, że mu wymierzono za niski podatek. Jeżeli to się zdarza, to dotyczy zawsze bliźniego i jest kwestją niesprawiedliwości wymiaru, co nie jest pozbawione pewnej słuszności, bo całkiem sprawiedliwego wymiaru wogóle niema. Czy istotnie płatnik podatku samorządowego jest u nas przeciążony, na to mogłaby odpowiedzieć dopiero gruntowna analiza tego przedmiotu, poparta praktyką naszego dotychczasowego życia samorządowego. Niestety, ta praktyka nie dała nam dotąd odpowiednich danych z powodu nieporządnego prowadzenia egzekucji podatkowej w naszych samorządach i dla tego może cała sprawa nie doczekała się jeszcze gruntownej rozprawy.

W książce swej „Gospodarka na drogach gminnych“ mimochodem poruszyłem sprawę stosunku opodatkowania podatkami samorządowymi przed wojną i po wojnie w województwach centralnych. Sądziłem, że wzmianka ta wywoła szersze omówienie tej sprawy, które dałoby w konsekwencji pewne wytyczne na przyszłość. Ale widocznie znowu brak danych rzeczywistych o skutkach praktycznych tego opodatkowania nie dawał możliwości sprawę tę ująć szerzej. W drugiej książce swej „Zarys programu i metod pracy samorządu ziemskiego“, konstruując ogólny program gospodarki samorządu terytorjalnego jako pewnej zwartej części ogólnego programu pracy publicznej, prawie zupełnie nie poruszyłem tematu finansów, które przy tak pojętym programie nie mogą oczywiście opierać się tylko na już istniejących i przekazanych samorządowi źródłach dochodu, lecz partycypować muszą w dochodach ogólnie - krajowych (czy to społecznych, czy państwowych), niezależnie od dochodów własnych pochodzących od nowych opłat i przedsięwzięć samorządowych.

Byłoby niezmiernie ciekawe opracowanie podstaw finansowych dla tego programu gospodarki samorządowej. Dałoby to odpowiedź na piekące pytania, jakie stawiać muszą nasze ciała ustawodawcze przy uchwalaniu różnych projektów finansowych dla samorządu. W braku tego i one muszą się błąkać poomacku. Aby dać możliwość opracowania tego tematu, musimy sobie naprzód dobrze wyjaśnić, jak wysokie i o ile dotkliwe dla płatnika jest obecne obciążenie jego podatkami samorządowymi.

Jeżeli te podatki są istotnie w obecnej chwili za wysokie, muszą być bezwzględnie zmniejszone, bo podrywałyby gospodarkę prywatną i społeczną, jeżeli zaś nie są za wysokie, muszą być bezwzględnie ściągnięte. Mazgajstwo czy niedbalstwo w ściąganiu podatków jest wysoce szkodliwe zarówno dla interesów samorządu jak i Państwa. Dwa atrybuty Państwa — rekrut i podatek — muszą być przez nie wyzyskane w stopniu należytym. Oby-

watel musi mieć pełną świadomość, że te dwa jego obowiązki są święte i uniknąć ich w żaden sposób nie może. Ażeby to przeświadczenie panowało wśród ludności z należyłą jasnością, aparat egzekucyjny musi być należycie zorganizowany i dobrze funkcjonować.

Właśnie pod tym względem, niestety, trzeba przyznać, dzieje się u nas źle. Ani organizacja aparatu egzekucyjnego, rozczłonkowanego pomiędzy urzędy gminne i skarbowe, nie odpowiada wymaganiom, ani ustosunkowanie się tego aparatu do powierzonych mu funkcji odznacza się należyłą powagą i zrozumieniem doniosłości sprawy. Dla tego nie można sobie zupełnie w danej chwili zdać sprawę, czy gromadzące się należności podatkowe samorządów pochodzą wskutek przeciążenia płatników podatkami samorządowymi, czy też z nieumiejętności i niedbalstwa aparatu egzekucyjnego.

Niewątpliwie w gromadzących się zaległościach podatkowych mieszczą się, jak zawsze, pewne sumy, których wydobyć się nie da, czy to wskutek istotnie indywidualnie niesprawiedliwie wymierzonych podatków, czy to wskutek indywidualnie wyjątkowo ciężkich warunków materialnych płatnika, czy to wskutek masowego uszkodzenia płatników (pożar, grad, powódź i t. p.) czy to wreszcie wskutek powszechnego przejściowego lub trwalszego kryzysu gospodarczego, dającego się specjalnie dotkliwie odczuć jednostkom gospodarczo słabszym.

Również jednak jest niewątpliwem, że bardzo poważną rolę w gromadzeniu się tych zaległości odgrywa nieporządna i wadliwa egzekucja podatkowa. Nie daje ona ścisłych wskazówek, co z zaległości czynnych trzeba skreślić, jako niepowrotnie stracone, a co natomiast uważać jako istotnie zaległości czynne i te bezwzględnie jaknajprędzej ściągnąć.

Mam przed sobą szereg zamknięć rachunkowych sejmików powiatowych na 1 kwietnia 1930 r. Wybieram z nich poszczególne pozycje. Jako pierwsza zaległość w jednym z zamknięć figuruje suma 55.000 złotych — podatku aljenacyjnego, z czego 32.000 zł. z lat ubiegłych, a 23.000 zł. z roku 1929/30. Skąd tak wielka suma znalazła się wśród zaległości czynnych? Przecież podatek aljenacyjny powinien być ściągnięty przy zawarciu aktu kupna — sprzedaży i nie powinien być ani odkładany ani rozkładany, gdyż przeczyłby swojej istocie. Gdyby podatek ten był, jak to bezwarunkowo być powinno, ściągany przez rejenta przy sporządzaniu aktu, to oczywiście żadnych zaległości w tej rubryce sejmik by nie miał. Ale, niestety, fenomenalnie uprzywilejowany u nas rejent nie ma obowiązku ściągania tego podatku od stron zawierających akt kupna — sprzedaży, a sam oczywiście podjąć się tego nawet za pewne wynagrodzenie nie chce, a znowu Wydział Powiatowy ujęty prośbami osób obowiązanych do uiszczenia tego podatku, które zawsze potrafią dużo racji na swoje usprawiedliwienie przytoczyć, pocziwie należności te odracza i rozkłada na raty, których z biegiem czasu często nawet wogóle już nie da się ściągnąć i w ten sposób stanowią one dla sejmiku zupełnie niepotrzebnie poniesioną stratę. A tymczasem długi swoje sejmik musi bezwzględnie płacić, bo niepocziwie od niego żądają, czy to w formie płatnych na termin weksli, czy też terminowych wypłat. Należy

chyba żałować, że podatek ten rząd przekazał samorządowi, bo sam by go przynajmniej ściągnął przy pomocy rejentów, a samorząd go nie potrafi należycie wyzyskać i tylko bałamuci jego płatników. W każdym bądź razie ściągnięcie tego podatku powinno ulec zasadniczej reformie.

Dalej jako zaległość czynną spotykamy w jednym z zamknięć rachunkowych sejmiku sumę 155.000 zł., jako dodatek do podatku gruntowego. Skądże tak wielka zaległość? Czyż możliwe, żeby cała ta suma była nieściągalną? Ależ nie, tylko nie była wogóle ściągana, przynajmniej w dostatecznym stopniu. Dodatek do podatku gruntowego ściągają — urząd gminny z mniejszej własności rolnej i urząd skarbowy z większej własności. Urząd gminny nie ściąga go należycie, bo wogóle podatków ściągać nie lubi, gdyż to zawsze robi „złą krew“ u ludności, która przecież ma od czasu do czasu dokonać wyborów do urzędów gminnych. Wreszcie podatek ten ściągnąwszy nawet, musi wpłacić do kasy skarbowej i otrzyma swoją część dopiero kiedyś, nie więc mu ona narazie nie pomoże w jego kłopotach finansowych, zwłaszcza, że urząd skarbowy stosuje taką metodę, że całą wpłaconą sumę tego podatku zabiera na należności z tego tytułu do skarbu Państwa, a dopiero po jego zaspokojeniu wypłaca należności samorządowi i dla tego też niewiele mu przeważnie już się dostaje. Represje w stosunku do urzędu gminnego niewiele pomagają. Wójt woli płacić karę pieniężną, niż narażać się na niepopularność wśród ludności. Niektóre samorzady w tej trudnej sprawie radzą sobie w ten sposób, że angażują specjalnych sekwestраторów i dopiero wtedy egzekucja postępuje sprawniej.

Urzędy skarbowe, jak wspomniałem, same ściągają dodatki do podatków gruntowych od większej własności rolnej. Ale ściągają, albo i nie ściągają. Często odraczają do następnego roku budżetowego. Pomijając już wątpliwą co najmniej ulgę, jaką w ten sposób przynoszą płatnikowi, zmuszonemu w następnym sezonie rolnym płacić podwójną należność, choć mu z pewnością rola jego podwójnej porcji sprzętu nie da, to urząd skarbowy ulgi te stosuje często nawet do części należnej samorządowi, i to bez jego zgody i upoważnienia. Wobec takich stosunków skądże ten podatek ma wpływać normalnie? Trze-

baby chyba, żeby każdy obywatel u nas w pełnej świadomości swego obowiązku dobrowolnie bez wzwania, ponagleń i przymusu podatek ten sam w terminie uiszczał. No, a do tego jeszcześmy nie doszli.

Przytoczę tu jeszcze dwa spotkane przykłady. Zaległość z udziału w podatku przemysłowym wynosi 96.000 zł. i dochodowym 67.000 zł. Jak jeden tak drugi podatek ściąga urząd skarbowy, a jak ściąga, widać to z powyższych zaległości. Tymczasem właśnie w tych wypadkach nieściągnięcie w swoim czasie, w terminie należności, powoduje niewątpliwie straty. Przy niesłychanej ruchliwości w obrocie obiektami przemysłowymi, jaką obecnie się obserwuje, wszelkie należności nieściągnięte niezwłocznie przeważnie przepadają, bo są nieściągalne, czy to z powodu likwidacji interesu, bankructwa, czy z powodu przejścia obiektu w zmienionej formie w drugie, trzecie, lub dziesiąte ręce. Odkładanie zaś, odraczanie, czy nieściągnięcie podatku dochodowego przeczy całkowicie jego istocie. Podatek ten powinien być ściągnięty tylko w tym czasie, kiedy płatnik podatku dochód ten istotnie ma, i w tej wysokości, jaka odpowiada jego każdorazowej wysokości samego dochodu.

Nie chcę dalej mnożyć tych smutnych przykładów. Wystarczy i to, co przytoczyłem, aby stwierdzić, że panuje u nas w obecnej chwili marazm podatkowy. Czy pochodzi on również w pewnej mierze z przeciążenia podatkowego, trudno o tem sądzić wobec zupełnego rozkładu organizacji egzekucyjnej.

W każdym razie stwierdzić należy, że t. z. zaległości czynne nie mogą być i nie powinny być automatycznie przenoszone na następny okres budżetowy, lecz poddawane corocznie skrupulatnej analizie przez komisję rewizyjną sejmiku. Zaległości nie do odzyskania powinny być uchwałą Wydziału Powiatowego skreślane całkowicie z budżetu, zaległości zaś wątpliwe umieszczane w specjalnej pozycji jako takie. W miarę ich odzyskiwania byłyby znowu z tej pozycji do budżetu wprowadzane.

A przede wszystkim powinna być uporządkowana i należycie zorganizowana i uproszczona odnośnymi przepisami egzekucja podatkowa.

Kazimierz Kühn.

Budowa szkół

Wielokrotnie na łamach „Samorządu“ poruszano zagadnienie budowy szkół powszechnych na terenie gmin wiejskich. Roztrząsano sprawę tę wszechstronnie i zasadniczo. Stawiano umotywowane wnioski i postulaty pod adresem władz i ciał ustawodawczych.

W rezultacie jednak sprawa budowy szkół powszechnych nie bardzo posunęła się naprzód. Tu i owdzie zamożniejsze ośrodki budują szkoły murywane i przeważnie „odpowiadające przepisom“ — skąpo subsydjowane przez Ministerstwo Oświaty. Pozatem szerzy się coraz mocniej „dzikie budownictwo szkół“, domów ludowych i t. p., co oznacza, iż nieubłagana wprost konieczność budowy sal szkol-

nych, nie mogąc wyładować się w sposób normalny, skręciła na manowce.

Tegoroczna statystyka szkolna budzi społeczeństwo na wsi polskiej alarmem liczb dzieci, pozbawionych możliwości uczenia się. Rośnie przymusowo drugie pokolenie półanalfabetów. Sytuacja finansowa samorządów, pogarszająca się z dnia na dzień, zamyka to błędne koło, które staje się mimo wszystko coraz bardziej społecznie i państwowo niepokojącym zjawiskiem.

* * *

Wydział Powiatowy Sejmiku Radomskiego postanowił przeciw sprawę budowy szkół powszech-

nych w podany poniżej praktyczny sposób, decyzje swoją rozciągając na kilka najbliższych lat.

Wstęp do uchwały Wydziału brzmi:

Sprawą palącą na wsi polskiej jest sprawa budowy szkół powszechnych. Brak odpowiednich lokali szkolnych powoduje umieszczanie szkół w ciasnych i ciemnych izdebkach, gdzie tak dziatwa szkolna jak i nauczycielstwo niszczą sobie zdrowie przy zmniejszonej mocno przez opisane warunki pracy szkolnej.

Sytuacja finansowa samorządów i Państwa nie pozwala na budowę pięknych murowanych szkół. natomiast zmusza władze i rodziców do szukania praktycznych sposobów rozwiązania omawianego zagadnienia.

Wobec opisanej sytuacji ustala się praktyczne zasady dalszej budowy szkół po wsiach.

Poczem ustalono zasady budowania szkół w 1931 r. w następujący sposób:

1. Szkoły murowane będą stawiane zasadniczo tylko wyżej - klasowo i w ośrodkach zamożniejszych, które przy pomocy Sejmiku Powiatowego i Ministerstwa Oświaty potrafią w kilku latach pokryć koszty budowy.

2. Zasadniczo buduje się szkoły drewniane, jako tańsze i prostsze do stawiania a przede wszystkim do rozbudowy.

3. Projekt budowy szkoły jest dla całego powiatu jednaki w dwóch odmianach: dla obiektu murowanego i drewnianego. Projekt przewiduje rozbudowę szkoły kolejno latami od 2 klas do 7 klas — jest prosty i uwzględnia tylko klasy, korytarz środkowy no i nic więcej.

4. Z braku dostatecznych funduszy na budowę szkół dąży się z całym wysiłkiem do obniżenia kosztów budowy przez użycie „szarwarku”, to jest przez świadczenia zainteresowanej ludności rejonu szkolnego.

Ani jeden grosz nie może być użyty na transport, mieszkania robotników, dozоровanie nocne i t. p.

Rejon daje również bezpłatnie i zwozi szarwarkiem piasek, żwir i glinę. Tak samo dostarcza wodę potrzebną do budowy.

5. Z powodu trudności otrzymania krótkoterminowego kredytu w sezonie robót, gdy podatki i składki na budowę wpłyną dopiero w okresie jesieni tego roku, operuje się przy budowie szkół przede wszystkim kredytem materiałowym, jak równie zaliczkowaniem przedsiębiorców.

6. Budowy szkół dokonuje komitet budowy pod przewodnictwem wójta gminy, wyjątkowo tylko innego obywatela przy czynnej i stałej pomocy wójta.

Sekretarzem komitetu jest obowiązkowo sekretarz gminy. Głównym organizatorem na miejscu budowy jest kierownik szkoły lub delegowany przez niego nauczyciel.

7. Podstawą decyzji o rozpoczęciu budowy szkoły jest uchwała rady gminnej oraz zainteresowanego rejonu, przyczem gmina bierze na siebie materialną odpowiedzialność za całokształt tej części kosztów budowy, która przypada na gminę i rejon szkolny.

Równocześnie rejon szkolny uchwała konieczne świadczenia tak w gotówce, jak i w szarwarku.

8. Kierownictwo ogólne budowy szkół w powiecie, zawieranie umów z przedsiębiorcami, zakup materiałów, dozór techniczny i t. p. należy do Wydziału Powiatowego, który wymienione czynności sprawuje przez Komisję budowy szkół, składającą się z następujących osób:

— Sekretarza Wydziału Powiatowego.

— Inspektora Szkolnego,

— 2 członków Wydziału Powiatowego,

— Technika Budowlanego Wydziału,

— 2 delegatów gminy i rejonu szkolnego.

9. Fundusz budowy szkół składa się z następujących sum:

a) podatek inwestycyjny samorządu powiatowego (maximum 63.000 zł.);

b) udział gminy z sum budżetowych;

c) składka rejonu (lub gminy);

d) subsydia Ministerstwa Oświaty;

e) świadczenia materialne ludności rejonu.

W ciągu sezonu budowy niezbędne wydatki gotówkowe pokrywa się pożyczką krótkoterminową z Banku Komunalnego, względnie z Komunalnej Kasy Oszczędności.

Rachunkowość budowy szkół prowadzi rachuba Wydziału Powiatowego, stąd wszelkie wpływy będą wnoszone do kasy Sejmiku i tutaj też będą wykonywane wszelkie wypłaty.

10. Koszta budowy jednej sali szkolnej murowanej określa się w roku 1931 na 13.000 złotych — jednej sali drewnianej na 8.500 zł. — oprócz tego świadczenia materialne zainteresowanego rejonu szkolnego.

11. Całokształt planu budowy i szczegółowe projekty przedkłada się Kuratorjum Szkolnemu w Krakowie do zatwierdzenia — z prośbą o subsydowanie akcji budowy.

— Zasady budowy są więc następujące:

Gdzie się da, należy mur zastąpić drzewem. Sali muszą mieć odpowiednie rozmiary i kubaturę. duże okna, odpowiedni piec. Pozatem zewnętrznie proste i bez ozdób architektonicznych. Mieszkania nauczycielskie są niestety przy tym systemie budowy szkół prawie wykluczone. Część korytarza odgródzona stanowi kancelarię szkolną. Niema sal rekreacyjnych, które zastąpić musi 3 metrowej szerokości korytarz.

Pozatem dalsze szczegóły akcji budowlanej są takie:

Fundament — z dostarczonego darmo kamienia polnego, a dopiero z konieczności z cegieł.

Ściany — z bali drewnianych, tynkowanych z wewnątrz — zewnętrznie w dalszym okresie czasu i tylko w razie konieczności (ochrona przed zimnem).

Dach — płaski, dwuspadowy, kryty koryolitem.

Podłoga — na grubej polepie z gliny darmo dostarczonej i tak samo ubitej, bez ślepej podłogi.

Stolarszczyzna — wyrabiana masowo i jednolicie w większej wytwórni fabrycznej.

Finansowanie budowy podam na przykładzie planu budowy powiatu radomskiego na rok 1931.

Ogółem postanowiono zbudować w tym roku w 10 gminach 13 szkół, w czem 4 murowanych o 28 salach, oraz 9 drewnianych szkół o 31 salach.

Koszt ogólny budowy sal murowanych po 13.000 zł. wynosi 364.000 złotych 31 sal drewnianych po 8.500 zł. wynosi 263.000 złotych — razem 627.000 złotych.

W roku 1931 doprowadza się szkoły murowane pod dach, zatem koszt budowy wyniesie gotówkowo 50%, natomiast drewniane bez podsufitki i tynku i t. n. 90% — zatem koszt całości w roku 1931 wynosi 419.000 złotych.

Rejony szkolne i gminy zbierają składkę w roku budowy z 43.000 morgów w ogólnej sumie 107.000 zł. Powiat wstawia do budżetu cały podatek inwestycyjny na budowę szkół w kwocie 63.000 złotych. Liczy się na 60.000 zł. subsydjum Kuratorium Szkolnego.

Suma ogólna 230.000 zł. musi być uzupełniona kredytem towarowym i pożyczkami krótko i średnio-terminowymi w sumie 190.000 złotych.

W następnym dwóch latach powtarza się podatek inwestycyjny samorządu powiatowego, oraz zmniejszona oczywiście składka rejonów szkolnych. Gminy płaca przez kilka lat podwyższone o 50% komorne za dzierżawione dotąd sale szkolne w prywatnych domach. Ewentualnie otrzymana pożyczka długoterminowa zaciągnięta w lepszej sytuacji finansowej w trzecim roku lub nawet później pokrywa

te niedobory, które mogą powstać z przyczyn od organizatorów budowy niezależnych.

Rzecz zrozumiała, iż prawdopodobnie w następnym roku znowu szereg gmin i rejonów rozpocznie akcję budowlaną (w powiecie radomskim II kolejka liczy 16 szkół) — ale plan nasz liczony jest na dwa lata budowy i przełamanie groźnego zastoiu w tej dziedzinie. Bliska przyszłość podkazuje dalsze postanowienia i wskaże sposoby organizacji.

Powżej przedstawiony plan jest zatem realna próba podejścia do zagadnienia tak dziś palącego i tak trudnego do rozwiązania. Może próba ta nie jest najlepsza, ale jest realna w kompromisie między potrzebą a możliwością, między budową pałaców szkolnych (Siedlce) a dzięki budownictwem domów ludowych.

Oniera się akcja ta na szarwarku zastępiacym gotówkę. Posługując się kredytem towarowym i krótkoterminowym, z braku dostatecznie taniego i łatwego kredytu długoterminowego.

Najważniejsze, że dale więcej większa ilość sal, dostateczna kubatura, światło i higienę. A do tego właśnie w zasadzie dążymy.

Z. Małkowski

Sprawy bieżące

W SPRAWIE USTALANIA I ZATWIERDZANIA PRELIMINARZY BUDŻETOWYCH ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH NA R. 1931/32.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydało w dn. 18 listopada 1930 r. Nr. SF. 480/9 następujący okólnik:

„W związku z prowadzonymi obecnie pracami nad ustaleniem preliminarzy budżetowych związków komunalnych na r. 1931/2 w porozumieniu z Panem Ministrem Skarbu udzielam związkom komunalnym i podleśnym mi władzom nadzorczym nad samorządem następujących wskazówek co do zasad ustalania i zatwierdzania zamierzeń budżetowych związków komunalnych:

1. Wobec trwających w dalszym ciągu trudności życia gospodarczego z naciskiem zwracam uwagę na konieczność stosowania wskazówek zawartych w moim okólniku z dnia 21 lutego r. b. Nr. 23/SF. 480/1 (Dz. Urz. M. S. W. Nr. 3 poz. 47) i niemie okólnem z dnia 17 kwietnia r. b. Nr. SF. 480/3 (Dz. Urz. M. S. W. Nr. 7 poz. 135).

2. Stwierdzając fakt, iż mimo zaleceń oszczędnościowych ze strony władz nadzorczych wydatki osobowe w niektórych związkach komunalnych wykazują zwłękę, nie wynikającą z zastosowania przepisów ustawowych, zwracam uwagę, iż w obecnych warunkach gospodarczych i położeniu finansowym związków komunalnych etaty osobowe, wzgl. normy płac nie powinny ulegać zwiększeniu oraz przynomi-
nam zasadzie wyrażona w okólniku moim z dnia 12 lipca 1926 r. Nr. 70/SF. 5274, iż pobory pracowników komunalnych należy zamieszczać w budżecie zgod-

nie ze statutem etatów, przyczem należy podawać tylko etaty faktycznie obsadzone, wzolednie mające być rzeczwiście obsadzone w ciągu roku budżetowego a natomiast nie należy obejmować budżetem innych wolnych etatów. Jednocześnie, nawiązując do treści mego okólnika z dnia 21 lipca r. b. Nr. 134/SS. 800/1, podkreślam, iż wyłączenie tak zw. 13 pensji jest sprzeczne z obowiązującymi przepisami prawnymi. Poza tem w związku z wypadkami pomieszczenia kredytów na dodatkowe wynagrodzenia niezależnie od kredytu na remunerację, względnie łącznie z poborami wyjaśniam, iż wszelkie dodatkowe wynagrodzenia należy przewidywać jedynie w pozycji „remuneracja“, która winna obiać zarówno wynagrodzenia za nadliczbowe godziny pracy jak i wykonanie specjalnej pracy, tudzież zasiłki, zapomogi i nagrody. Kredyt na powyższe cele nie powinien przewyższać sumy preliminarzowej na rok bieżący, w każdym zaś razie nie może przekraczać norm, wskazanych w moim okólniku z dnia 21 lipca 1926 roku Nr. 70 (SF. 5274).

3. Szczególną uwagę winny zwrócić związki komunalne na ograniczenie wydatków osobowych w przedsiębiorstwach i zakładach komunalnych. Wydatki to w niektórych większych gminach miejskich są wygórowane z powodu wysokich płac i tantiem. W powyższych wypadkach, mając na wzeledzie zarówno liczne rzesze konsumentów, korzystających z usług przedsiębiorstw, iak również utrzymanie rentowności tych przedsiębiorstw, należałoby dążyć do obniżenia wydatków osobowych ew. drogą wypowiedzenia dotychczasowych umów i ustalenia nowych warunków wynagrodzenia.

4. Kredyty na wydatki rzeczowo-administracyjne w zasadzie nie powinny przekroczyć sum, wykazanych w zamknięciach rachunkowych na r. 1927/8. Nowe zakupy ograniczyć należy do uzupełnienia niezdatnych do użytku przedmiotów. Wydatki na remonty zwyczajne należy szczegółowo wyliczyć i uzasadnić.

5. Świadczenia, do pokrywania których związek komunalny został zobowiązany w myśl zawartych umów i istniejących ustaw, należy preliminarować zgodnie z przyjętymi zobowiązaniami względnie wymaganiami ustawowemi. Dotyczy to w szczególności kredytów na oprocentowanie i amortyzację długów oraz kredytów na ubezpieczenia społeczne. Wydatki nie należące do kategorii obowiązkowych należy preliminarować po pokryciu obowiązkowych i w miarę realnych możliwości finansowych. Szczegółowej analizie należy poddać kredyty subwencyjne oraz „różne“ i „drobne“ wydatki.

6. Wobec zdarzających się wypadków, iż związki komunalne skuteczniają wydatki o charakterze budżetowym z sum pozabudżetowych podkreślam, iż tego rodzaju postępowanie jako niedopuszczalne należy na przyszłość wykluczyć, wszelkie zaś kwoty, figurujące na sumach pozabudżetowych, a nie należących do takich obrotów, obejmowanie których rachunkami pozabudżetowemi (przechodniemi) w myśl obowiązujących przepisów jest dopuszczalne, winny być z rachunków tych usunięte. W tym celu zarządy odnośnych związków komunalnych w projektach budżetowych na rok 1931/32 winny przewidzieć kredyty na pokrycie wydatków uskuteczniionych z sum pozabudżetowych, zadaniem zaś władz nadzorczych zatwierdzających budżet jest dopilnować, aby kredyty te zostały zapreliminowane.

Jednocześnie wyjaśniam, iż na przyszłość wszelkie wydatki i dochody związków komunalnych z wyłączeniem wypadków przewidzianych w § 3 rozporządzenia z dnia 28 czerwca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 75 poz. 433), winny być bez zwłoki, niezależnie od tego, czy zostały przewidziane w budżecie, czy nie, obejmowane wykonaniem budżetu.

Wyjaśnienie to nie zmienia zasady, wyrażonej w okólniku z dnia 26 sierpnia 1929 roku Nr. 182/SF. 5633/1 (Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr. 12, poz. 270), iż wydatki przewidziane w budżecie dodatkowym nie mogą być z reguły dokonywane przed zatwierdzeniem władzy nadzorczej.

7. Z uwagi na trudności w uzyskiwaniu dogodnego kredytu długoterminowego, należy w zasadzie zaniechać preliminarowania wydatków na nowe budowle i remonty kapitalne, ograniczając wydatki nadzwyczajne do wykończenia rozpoczętych inwestycji, a przedewszystkiem takich, których budowa została poważnie zaawansowana, przyczem odnośne kredyty należy preliminarować jedynie w granicach uzyskanych źródeł dochodowych.

8. Ze względu na trudną sytuację gospodarzą powiatowe związki komunalne nie powinny obecnie korzystać z przysługującego im na podstawie art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 36 poz. 335) prawa poboru specjalnych dopłat od niewydziałonych z powiatów gmin miejskich na budowę nowych zakładów i urządzeń dobra publicznego.

9. Z przytoczonych w poprzednim punkcie powodów polecam również, ażeby w wypadkach, gdy obowiązujące ustawy, względnie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej nakładają na związki komunalne zadania, których spełnienie zostało uzależnione od uznania właściwej władzy nadzorczej — władza ta wstrzymała się aż do czasu poprawienia się sytuacji gospodarczej w Państwie z żądaniem od związków komunalnych spełnienia tych zadań (w szczególności art. art. 7 i 8 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 23. III. 1928 r. o zwalczaniu jaglicy D. U. R. P. Nr. 36 poz. 333, art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 16. III. 1928 r. o zaopatrywaniu ludności w wodę D. U. R. P. Nr. 32 poz. 310, art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 16. III. 1928 roku o usuwaniu nieczystości i wód opadowych Dz. U. R. P. Nr. 32 poz. 311, art. 13 rozporz. Prezydenta Rzplitej z dnia 22. III. 1928 r. o zakładach leczniczych D. U. R. P. Nr. 38 poz. 382).

10. Jeśli chodzi o preliminarowanie dochodów w budżetach, to w szczególnie trudnej sytuacji znalazły się w r. b. gminy wiejskie środkowych i wschodnich województw, straciły one bowiem formalne prawo do poboru podatku wyrównawczego wobec wygaśnięcia w dniu 31 marca 1930 roku mocy obowiązującej dotyczącej ustawy z dnia 1. III. 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27 poz. 208).

Licząc się z tem, iż podatek wyrównawczy stanowi około 50% dochodów budżetowych wymienionych gmin i że przyznany on został tym gminom jeszcze w roku 1924, a prawo jego poboru było już przez ciała ustawodawcze przedłużane kilkakrotnie, jak również mając na uwadze, że przed wygaśnięciem mocy obowiązującej ustawy z dnia 1 marca 1927 r. o podatku wyrównawczym wniesiony został do Sejmu projekt ustawy o dalszem przedłużeniu prawa poboru tegoż podatku, a wszelkie dane przemawiały za tem, iż projekt ten zostanie przez Sejm uchwalony, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu reskryptem z dnia 3 grudnia 1929 r. Nr. SF. 1829/25 wyraziło zgodę na preliminarowanie przez te gminy podatku wyrównawczego na r. 1930/31 w dotychczasowej wysokości.

Projekt ustawy o dalszem przedłużeniu prawa poboru podatku wyrównawczego, uchwalony w trzech czytaniach przez Komisję Skarbową Sejmu i wniesiony dnia 14 marca r. b. na porządek dzienny plenarnego posiedzenia Sejmu, nie doczekał się ostatecznego załatwienia jedynie z powodu wypadków na terenie sejmowym, ze sprawą niniejszą nie wspólnego nie mających. Nie ulega wątpliwości, iż załatwienie tego projektu nastąpi, skoro tylko Sejm podejmie znowu normalne swe czynności, a przewidywać można, iż stanie się to jeszcze w ciągu bieżącego roku budżetowego.

Wobec powyższego oraz mając na względzie fakt, że bez podatku wyrównawczego niemożliwą by była normalna gospodarka gmin wiejskich w województwach centralnych i wschodnich, w porozumieniu z Panem Ministrem Skarbu wyjaśniam, że wymienione gminy mogą przewidywać podatek wyrównawczy w dotychczasowej wysokości również w budżetach na r. 1931/32.

11. Zwracam uwagę na obowiązek ścisłego przestrzegania przy zatwierdzaniu budżetów związków komunalnych przepisów zawartych w mych okólnikach z dnia 25 lutego 1927 r. Nr. 48/SF. 1062/27 i z dnia 21 lutego 1930 roku Nr. 23/SF. 480/1, a w szczególności przyponinam, iż władze nadzorcze są uprawnione do wstawiania do budżetów związków komunalnych takich tylko wydatków, które należą do ustawowych obowiązków związków komunalnych, przyczem o ile odnośny przepis nie określa, w jaki sposób ustawy obowiązek ma być wykonany, to wybór sposobu należy zasadniczo pozostawić do uznania związku komunalnego, co nie przeszkadza władzy nadzorczej wskazać określony sposób w formie zalecenia, a tylko w wyjątkowych wypadkach w formie zastrzeżenia. W zarządzeniu o wstawieniu wydatku do budżetu winien być powołany przepis nakładający na związek komunalny odnośny obowiązek oraz wskazany sposób pokrycia.

12. Decyzje władz nadzorczych, wprowadzające zmiany do budżetów związków komunalnych, winny być powzięte po wysłuchaniu przedstawicieli związku komunalnego i po dokładnem zbadaniu stanu rzeczy, przyczem wystrzegać się należy zbędnego wkraczania w szczegóły, oraz należy baczyć, aby nie były naruszone nabyte przez kogokolwiek prawa i nie została obniżona sprawność administracyjna. Każda zmiana zastrzeżona, względnie wprowadzona przez władze nadzorcze do budżetu związku komunalnego, winna być dostatecznie uzasadniona“.

PODATEK DOCHODOWY OD DODATKU MIESZKANIOWEGO FUNKCJONARIJUSZY PAŃSTWOWYCH I SAMORZĄDOWYCH.

Ministerstwo Skarbu wydało w dniu 22 listopada r. b. L. D. V./2/30 następujące zarządzenie w sprawie powyższej:

„W ślad za zarządzeniem z dnia 6 grudnia 1929 r. L. D. V. 6156/2/29 Ministerstwo Skarbu na zasadzie ustępu drugiego art. 120 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr. 58 z roku 1925 poz. 411) odracza pod koniec roku 1931 pobieranie podatku dochodowego od dodatku mieszkaniowego, wypłacanego funkcjonariuszom państwowym i samorządowym.

Niedobrane na skutek niniejszego zarządzenia kwoty podatku dochodowego zostaną we właściwym czasie umorzone w drodze art. 126 powołanej ustawy, jednocześnie zaś Ministerstwo Skarbu umarza podatek dochodowy, niedobrany z tego tytułu w roku 1929“.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przesłało powyższe zarządzenie do wiadomości wszystkim Wojewodom (OB 2487/12).

ODSETKI ZA ZWŁOKĘ OD WPLACANYCH NA RZECZ KASY CHORYCH ZALEGLYCH SKŁADEK UBEZPIECZENIOWYCH.

Ustawa o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby z dnia 19/V 1920 r. postanawia m. i., że Kasy Chorych są uprawnione do pobierania odsetek za zwłokę od zaległych składek ubezpieczeniowych — w wysokości 6% rocznie. Wbrew postanowieniom tej ustawy — Kasy Chorych, opierając

się na przepisach przejściowych z okresu inflacji (ustawa z dn. 6 grudnia 1923 r), pobierają odsetki w wysokości 2% miesięcznie, czyli 24% rocznie.

W związku z powyższą praktyką Kas Chorych — pracodawcy już niejednokrotnie zwracali się do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z prośbą o wydanie zarządzenia, zabraniającego Kasom Chorych pobierania tak wygórowanych i prawnie nieuzasadnionych odsetek. Jednakże Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej dotychczas takiego zarządzenia nie wydało, jedynie Główny Urząd Ubezpieczeń okólnikiem z dnia 19/VII 1930 r. (Nr. 5335) zalecił Kasom Chorych stosowanie — obecnie w okresie dotkliwego kryzysu gospodarczego — ulg indywidualnych przy płaceniu składek ubezpieczeniowych w drodze rozkładu na raty tych składek względnie zwalniania od wpłaty w całości lub części należnych odsetek za zwłokę.

Ostatnio w sprawie omawianego pobierania wygórowanych odsetek przez Kasy Chorych wydał Wyższy Urząd Ubezpieczeń w Toruniu w konkretnym wypadku orzeczenie (L. 57/30 K. Ch.), mocą którego uznał, iż pobieranie przez Kasy Chorych odsetek za zwłokę od zaległych składek ubezpieczeniowych w wysokości 24% za rok jest pozbawione podstawy prawnej, natomiast należy im się w myśl obowiązujących przepisów ustawy z dnia 19/V 1920 r. — tylko 6% rocznie.

Powyższe orzeczenie, które może być powoływane w tego rodzaju sporach z Kasami Chorych również na terenie powstałych województw (z wyj. śląskiego) — zostało zaopatrzone przez Wyższy Urząd Ubezpieczeń w Toruniu w następujące motywy:

„Ustawa z dnia 19 maja 1920 r. o ubezpieczeniu na wypadek choroby postanawia w art. 54 ust. 3, że od zaległych składek ubezpieczeniowych, o ile zaległość wynosi więcej niż 50 marek, należy uiszczyć Kasie Chorych odsetki zwłoki w wysokości 6 od sta za rok. Po wprowadzeniu w Rzeczypospolitej Polskiej nowego ustroju pieniężnego, kwoty wyrażone w cytowanej ustawie w markach polskich uległy zmianie mocą rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 30 czerwca 1924 r. wydanego w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej, lecz pozatem całokształt przepisów tej ustawy zmianie nie uległ.

Powoływana przez Kasy Chorych ustawa z dn. 6 grudnia 1923 r. dotyczy zastosowania jednostki do obliczenia danin, niektórych innych dochodów publicznych oraz kredytów, udzielanych przez instytucje państwowe i samorządowe. Do tych to danin względnie udzielanych kredytów nie można zaliczyć składek ubezpieczeniowych na rzecz Kas Chorych przypadających.

Również wynika z brzmienia art. 10 tej ustawy, że norma odsetek tam ustalona dotyczy tylko podatków oraz danin publicznych, gdy natomiast składki na rzecz Kasy Chorych nie są ani podatkiem ani też żadną daniną.

Ze wymieniona ustawa nie dotyczy ustawy z dn. 19 maja 1920 r. o ubezpieczeniu na wypadek choroby, dowodzi brak podpisu Ministra Pracy i Opieki Społecznej. Jest to pewnik niezawodny, gdyż wszelkie ustawy dla ich ważności muszą być kontrasygnowane przez zainteresowanych Ministrów.

Nieprawnie również opierają Kasy Chorych pretensje do 2%-towych odsetek na art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji. Artykuł 57 cytowanego rozporządzenia stanowi wyraźnie, że rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych przystosuje zasady tego rozporządzenia do egzekucji w dziedzinie ubezpieczeń społecznych.

Takie rozporządzenie odnośnie ubezpieczenia na wypadek choroby nie istnieje, wobec czego omawiane rozporządzenie nie może mieć zastosowania wbrew postanowieniu ustawy o ubezpieczeniu na wypadek choroby.

Dalsze argumenty Kas Chorych są dla sprawy bezprzedmiotowe, gdyż żadna ustawa nie może być zmieniona ani okólnikami ani reskryptami jakichkolwiek władz, lecz tylko nową ustawą.

Ustawa z dnia 19 maja 1920 r. o ubezpieczeniu na wypadek choroby żadną nową ustawą zmieniona nie została, zatem i postanowienie art. 54 obowiązuje w pełni.

Z tego założenia wychodząc, Wyższy Urząd Ubezpieczeń stwierdza, że Kasom Chorym przysługuje prawo pobierania od zaległości odsetek w normie 6 od sta w stosunku rocznym, a wszelkie dalej idące pretensje są pozbawione podstawy prawnej.

MELDUNKI I REJESTRY LUDNOŚCI.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w dn. 6 b. m. rozesłało do wszystkich pp. Wojewodów okólnik Nr. 215 w sprawie wprowadzenia w życie rozporządzenia Prez. Rzplitej o ewidencji i kontroli ruchu ludności oraz Rozp. Min. Spraw Wewn. z dn. 16. X. 30 r. o meldunkach i księgach ludności.

Ministerstwo podkreśla, że do zagadnienia ewidencji ludności przywiązuje szczególną wagę, ponieważ wchodzi się ono obecnie na czoło zadań administracyjnych, nie tylko ze stanowiska bezpieczeństwa publicznego, ale również ze stanowiska organizacji gmin.

Księgi ludności bowiem, o ile chodzi o ich znaczenie organizacyjne dla gmin, są podstawowym czynnikiem przy wszelkich poczynaniach gmin tak, że brak dobrze prowadzonych ksiąg ludności naraża często na szwank celowość gospodarki gminnej. Dotychczasowy stan rzeczy w tej dziedzinie, odbijając się niemiernie na interesach Państwa i gmin oraz przysparzając szkół ludności, wymaga szybkiej i gruntownej naprawy.

Z drugiej strony brak ksiąg ludności i wynikająca stąd niemożność dokonania odnowiających potrzebom obecnej doby obliczeń demograficznych musi wywoływać te wszystkie ujemne konsekwencje w życiu państwowym, które wpływają z zaniedbania roli i znaczenia prac badawczych w tej dziedzinie.

Przykładać do tej sprawy szczególną wagę i mając na względzie trudności, związane z wykonaniem wspomnianych przepisów zwłaszcza na terenie gmin jednowioskowych, uznaje za pożądane poddać już obecnie pod rozwagę P. P. Wojewodów (p. Ko-

misarza Rządu) całokształt tych zadań i uzupełnić je następującymi wskazówkami i wyjaśnieniami:

Z dniem 1 stycznia 1931 r. wchodzi w życie przepisy meldunkowe. Zameldowania i wymeldowania powinny być uskuteczniiane od tej daty na wzorach, ustalonych rozporządzeniem Min. Spraw Wewn. o meldunkach i księgach ludności. Dotyczy to meldunków powszechnych oraz meldunków wojskowych. W związku z tem pozostaje obowiązek właścicieli domów prowadzenia „domowych ksiąg meldunkowych“ i „list“ oraz „ksiąg hotelowych“, przewidzianych w art. art. 4 i 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej oraz w § 2 instr., w jakich gminach zostanie rozciągnięty obowiązek właścicieli domów prowadzenia domowych ksiąg meldunkowych, a w jakich — prowadzenia list.

Dla odróżnienia od rejestru mieszkańców i rejestru domów — zechcą P.P. Wojewodowie (P. Komisarz Rządu) utrzymać nazwę: „domowa księga meldunkowa“.

W związku z wejściem w życie przepisów meldunkowych P. P. Wojewodowie (P. Komisarz Rządu) zechcą przedsięwziąć kroki w kierunku możliwie najszybszego porozumienia się z magistratami miast i ustalenia programu prac nad zorganizowaniem biur meldunkowych, wychodząc przytem z założenia, że do czasu definitywnego uregulowania tych spraw przez magistratę należy utrzymywać dotychczasowe biura meldunkowe.

Wprowadzenie w życie przepisów rozporządzenia o księgach ludności ma być dokonane w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 1 lipca 1931 roku. Jest to okres przejściowy, w którym dokonane zostaną czynności przedwstępne.

Do czynności przedwstępnych, jakie mają być dokonane we wspomnianym okresie, należy zaliczyć:

a) sporządzenie wykazu domów w poszczególnych gminach w alfabetycznym porządku ulic i bieżącym porządku numerów domów lub według wsi i osiedli;

b) dokonanie należytej numeracji domów oraz numeracji poszczególnych mieszkań stosownie do postanowień wspomnianego rozporządzenia wykonawczego;

c) zebranie od właścicieli domów deklaracji, kto w danym domu ma być odpowiedzialny za prowadzenie meldunków (art. art. 7. 8 i 9 rozporz. Prezyd. Rzplitej o ewidencji i kontroli ruchu ludności);

d) ustalenie w drodze ankiet stanu ludności, zamieszkałej w gminie (natrz § 9—20 instr. Min. Spraw Wewn. o prowadzeniu rejestru mieszkańców);

e) sprawdzenie danych wskazanej powyżej ankiety i wciągnięcie otrzymanych w tej drodze informacji do rejestru mieszkańców;

f) uregulowanie kwestji prowadzenia ewidencji ludności na obszarach dworskich, wydzielonych jako odrębne jednostki administracyjne, tudzież na terenach uzdrowiskowych.

Czynności, wskazane w punkcie 2 lit. a - c powinny być uskutecznione możliwie najwcześniej i z tego powodu odpowiednie rozporz. wykonawcze P.P. Wojewodów (P. Komisarza Rządu) powinny ukazać się w dniu 1 stycznia 1931 r.

W stolicy i większych miastach pożądane byłoby przystąpienie do prac przygotowawczych w tym zakresie w ścisłym kontakcie z magistratami niezwłocznie po ogłoszeniu przepisów wykonawczych.

Czynności wymienione pod lit. d—e będą dokonane stosownie do §§ 9—20 instrukcji Min. Spraw Wewn. o prowadzeniu rejestru mieszkańców w terminach, ustalonych rozporządzeniami P.P. Wojewodów (P. Komisarza Rządu). Ukończenie tych czynności jednakże winno być uskutecznione najpóźniej w dniu 30 czerwca 1931 r.

Akcja w kierunku porządkowania ksiąg ludności, jak to już zaznaczono wyżej, ma pierwszorzędą doniosłość. Leży ona w interesie Państwa, a przede wszystkim w interesie gmin i dobrze zrozumiałym interesie ludności.

Uważam przytem za konieczne podkreślić, że do należytego i szybkiego dokonania tych prac przykładam wielką wagę. To też, wymagając najwyższego ponarcia mych intencji ze strony P. P. Wojewodów (P. Komisarza Rządu), zwracam zarazem Ich uwagę na konieczność podjęcia jednoczesnej akcji w kierunku popularyzowania i wyjaśnienia ludności i gminom potrzeby i znaczenia ksiąg ludności.

Dalej okólnik Min. Spraw Wewn. zawiadamia, że ponieważ rozporz. Prezyd. Rzplitej nie przewiduje żadnych specjalnych opłat z tytułu prowadzenia ewidencji ludności, a gminy koszta będą miały. Ministerstwo zamierza wnieść w drodze ustawodawczej projekt zmiany Rozp. Prez. Rzplitej w tym duchu.

Jedną z nader ważnych kwestyj praktycznych jest sprawa zaopatrzenia gmin i ludności w przewidziane rozporządzeniem wykonawczem druki, księgi i rejestry. Aby ułatwić rozwiązanie tej sprawy w sposób należyty, a zarazem aby oszczędzić gminom kosztów. Związek Miast Polskich i Związek Powiatów podjął inicjatywę w kierunku zcentralizowania tych prac w instytucjach samorządowych.

Ministerstwo podkreśla, że pożyteczna ta inicjatywa zasługuje na całkowite ponarcie. O poczynaniach Związków Samorządowych i Samorządowego Instytutu Wydawniczego mają być P.P. Wojewodowie powiadomieni.

Aby zapewnić należyte wykonanie przepisów, o których mowa, zachodzi potrzeba konferencji urzędników wojewódzkich, starościńskich i gminnych, którzy będą zajmować się temi sprawami. Ministerstwo zaznacza, że konferencja referentów wojewódzkich zwołana zostanie w połowie grudnia r. b. a następnie mają być zwoływane analogiczne konferencje w województwach dla referentów powiatowych, zaś w starostwach dla pisarzy gminnych.

ELEKTRYFIKACJA WOJ. KIELECKIEGO. W dniu 24-go listopada r. b. odbyła się w Radomiu publiczna rozprawa, poświęcona sprawie uprawnienia elektryfikacyjnego dla firmy „Zjednoczenie Elektrowni okręgu Radomsko-Kieleckiego S. A.” Oto w ogólnych zarysach treść uprawnienia:

Terytorjalnie uprawnienie obejmie głównie okrąg przemysłu wojennego radomsko-kielecki, sięgnie jednak aż do pow. olkuski, a także przekroczy Wisłę do pow. Garwolińskiego i Puławskiego, oraz Pilicę do pow. Grójeckiego i Rawskiego. Obejmie w zasadzie miejscowości nie posiadające

Wykonywując przyjęty na siebie obowiązek, Samorządowy Instytut Wydawniczy (Ś-to Krzyska 13) wydał już podręcznik radcy B. Brodowskiego, zawierający całkowity zbiór ustaw, przepisów, wzorów ksiąg i druków wraz z instrukcją ministerjalną i szczegółowemi wyjaśnieniami. Również przygotowane zostały druki do meldunków i domowe księgi meldunkowe (obowiązujące od 1. I. 1931 r.).

ZAPISY NA IX KURS STUDIUM ADMINISTRACJI KOMUNALNEJ.

Sekretariat Komitetu Studium Administracji Komunalnej podaje do wiadomości zainteresowanych, że IX Kurs Studium rozpocznie się w dniu 15 lutego 1931 roku. Zapisy na Kurs IX zostały rozpoczęte i trwać będą do 1 lutego 1931 r. Podania według wyszczególnionych poniżej wymagań programu Kursu należy przesyłać pod adresem Sekretariatu Studium, Wolna Wszechnica Polska, Warszawa, Opaczewska 2a.

Warunki przyjęcia: Do przyjęcia na Kurs wymaga się: na Kurs A — ukończenia co najmniej 6 klas szkoły średniej, na Kurs B — ukończenia co najmniej 7 klas szkoły powszechnej, lub 4 klasy szkoły średniej, zaś na oba Kursy nadto — co najmniej 2-letniej pracy na stanowisku w samorządzie. Do podania o przyjęcie na kursy kandydat winien dołączyć: 1. metrykę urodzenia, 2. świadectwo szkolne, 3. własnoręcznie napisany krótki życiorys, 4. świadectwa pracy w służbie samorządowej, 5. 2 fotografie. Opłaty na kursie wynoszą: na kursie A — 300 zł., na kursie B — 150 zł., płatne z góry przy zapisaniu się.

Kurs IX trwać będzie do 15 lipca 1931 roku.

W SPRAWIE EMISJI 7% OBLIGACYJ POMORSKIEGO WOJEWÓDZKIEGO ZWIĄZKU KOMUNALNEGO.

Minister Spraw Wewnętrznych zarządzeniem z dnia 29 listopada r. b. udzielił na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 12 listopada r. b. Pomorskiemu Wojewódzkiemu Związkowi Komunalnemu pozwolenia na zaciągnięcie pożyczki w wysokości 1 000 000 zł. w złocie drogą emisji 7% obligacji tegoż związku, podlegających umorzeniu w ciągu 25 lat przez wylosowanie względnie wykup.

Pomorski Wojewódzki Związek Komunalny, licząc się z obecnie trudną sytuacją na rynku pieniężnym zapewnił sobie zakup tych obligacji przez Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Poznaniu.

Osiągnięta stad kwota ma być przeznaczona na poparcie akcji melioracyjnej na terenie województwa oraz na budowę szeregu domów dla celów opieki społecznej.

w obecnej chwili uprawnień i to zarówno w zakresie sprzedaży hurtowej jak i detalicznej na okres lat 40, czyli na najdłuższy dotychczas stosowany termin.

Do końca 1931 roku uprawniona firma zobowiązana zostaje do wykupienia wszystkich komunalnych elektrowni, które w chwili obecnej działają bez formalnych uprawnień na terenie obejmowanym przez firmę. W tym to czasie ma być zorganizowany i puszczony w ruch zakład elektryczny, który posiadać się będzie energią z istniejących zakładów przemysłu wojennego okręgu radomsko-kieleckiego. Projektowane upraw-

nienie przewiduje obowiązek oświetlenia miejscowości z ludnością powyżej 5000 mieszkańców do r. 1935, zaś miejscowości powyżej 3 do 5 tys. — do roku 1937. Jednakowoż uprawniona firma zamiast dostarczenia prądu do tych miejscowości przy pomocy sieci, może wybudować lokalną elektrownię.

Ceny detaliczne za prąd przewidziane zostały następujące: a) niskie napięcie i światło 90 gr. za kilowat, siła — 45% ceny światła; b) wysokie napięcie: cena wynosi 80% ceny prądu o niskim napięciu. Pozatem ceny są ruchome w zależności od ceny węgla i złota.

Rozpatrując warunki projektowanego uprawnienia, nie można nie dostrzec ujemnych jego skutków dla gospodarki miast, objętych uprawnieniem. Koncesjonariusz, mający prawo zbytu detalicznego, zabierze ewentualne zyski, jakie miasta te mogłyby mieć z gospodarki elektrycznej. Przytem miasta te nie zyskują, jeśli nie otrzymają prądu z dużego źródła energii, gwarantującego dostawę przez 24 godziny, lecz korzystając będą z lokalnych elektrowni, w niektórych wypadkach tych samych co i dziś.

Moment finansowy zagadnienia jest bardzo ważny, bowiem szereg naszych miast mniejszych nie tylko nie rozwija się, lecz cofa i nie może liczyć na źródła podatkowe, z których mogłyby sprostać najprymitywniejszym potrzebom. Typowe zakłady i przedsiębiorstwa jak rzeźnia, elektrownia, targowica, racjonalnie prowadzone zapewniają takiemu miastu środki, z których może czynić niezbędne nakłady. W interesie więc miast, objętych uprawnieniem, leży, by firma uprawniona zadowolila się sprzedażą hurtową dla miast, im pozostawiając sprzedaż detaliczną.

BUDOWA DRÓG W POW. CZĘSTOCHOWSKIM. Otrzymałszy sprawozdanie z budowy dróg bitych w powiecie Częstochowskim za cały okres pracy samorządu. — Wynika z niego, że powiat Częstochowski w okresie niepodległości Państwa Polskiego zbudował 225 kl. nowych dróg bitych. Budowa dokonana została przez samorząd powiatowy i gminne, jak również przez spółki drogowe. Prócz tego 8½ kl. drogi bitej zbudował rząd. Budowa dróg samorządowych rozkłada się na poszczególne lata w następujący sposób:

zbudowano w latach:

1919	1920	1921	1922	1923	1924
2.000	5.800	5.050	4.670	9.457	11.660
1925	1926	1927	1928	1929	1930
19.789	25.839	25.778	47.450	32.287	35.587

Razem 225.367 klm.

Jest to długość dorównująca prawie odległości Częstochowy od Warszawy (230 klm. koleją), a wraz z drogą, zbudowaną przez rząd, nawet tę odległość przenosi. Jak się dowiadujemy, szczegółowe sprawozdanie z budowy dróg w pow. Częstochowskim, obejmujące również sprawozdanie finansowe, organizację pracy, stosowanie szarwarku, organizację spółek drogowych, statuty, regulaminy i t. p., wreszcie wyniki i wpływ budowy tej sieci dróg na rozwój życia gospodarczego i kulturalnego w powiecie, — ma się ukazać wkrótce w wydaniu książkowym.

ZAPOMOGI ŚWIĄTECZNE DLA BIEDNEJ LUDNOŚCI

Wydział Powiatowy w Rybniku (woj. śląskie) uchwalił (uchwała w dn. 27 ub. m.) wypłacić najbiedniejszym mieszkańcom zapomogi świąteczne. Odpowiednim kredytem w wysokości zł. 10.000, dysponuje przewodniczący wydziału powiatowego.

APTECZKI I PUNKTY OPATRUNKOWE NA DROGACH PUBLICZNYCH. Wydział Powiatowy w Dziśnie (woj. wileńskiego) postanowił (uchwała z 27 ub. m.) uruchomić apteczki i punkty opatrunkowe na drogach o znacznym ruchu samochodowym. (w 3-ch punktach).

KONKURS GOSPODARSTW PRZYKŁADOWYCH W POWIECIE BRZEZIŃSKIM (woj. łódzkie). W zakresie podejmowanych prac nad podniesieniem rolnictwa na terenie powiatu brzezińskiego, na pierwszy plan wysunięte zostały konkursy wśród samodzielnych gospodarstw. Zadaniem konkursów jest pogłębione nauczanie i zwrócenie uwagi ogółu rolników na konieczność stosowania racjonalnych metod pracy w celu zwiększenia produkcji rolnej w gospodarstwach, z uwzględnieniem

planu gospodarstwa polowego o większym nastawieniu w kierunku produkcji zwierzęcej, jako bardziej popłatnej w małorolnych gospodarstwach. Równoległe z tem podjęta została akcja organizacji mleczarń w tych punktach, gdzie zbytu nabiału jest utrudniony i gdzie zachodzi potrzeba racjonalnego ujęcia zbytu tych produktów oraz akcja zakładania sadów handlowych, z uwzględnieniem krzewów (agrest, porzeczki, maliny i truskawki).

Konkurs samodzielnych gospodarstw rozpoczęto z dniem 1 lipca roku bieżącego. Do konkursu tego zgłosiło się 48 gospodarzy. Zgłoszone do konkursu gospodarstwa pozostają pod opieką specjalnie do tego celu zaangażowanego instruktora organizacji gospodarstw. W jesieni bieżącego roku powołana przez Wydział Powiatowy w Brzezinałach komisja, przeprowadziła lustrację gospodarstw, zgłoszonych do konkursu, celem stwierdzenia postępu prac. W czerwcu roku przyszłego odbędzie się punktacja poszczególnych działów gospodarstw. Konkurs trwać będzie 3 lata i po tym okresie nastąpi jego rozstrzygnięcie i rozdanie nagród pieniężnych w łącznej sumie 30 tysięcy złotych.

GOSPODARKA DROGOWA W POWIECIE PUŁAWSKIM. (wojew. lubelskie). Stan i potrzeby powiatu, położonego na przestrzeni 80 km. wzdłuż prawego brzegu Wisły o obszarze 1698 km. kw. i ludnością około 150 tysięcy mieszkańców, w zakresie dróg odzwierciadla następujące zestawienie:

liczba dróg państw.	77,171 km.	bitych	77,171 km.	co stanowi	100%
" " wojew.	90,531	" "	80,871	" "	84, "
" " powiat.	31,800	" "	12,759	" "	9,7, "
" " gmin.	1,152,838	" "	31,031	" "	2,6, "
Ogółem	1,452,340		201,832		14%

m. na drogach	w m.	państw.	1891 85	w tem konstr.	stałej	104	co stan.	6%
		wojew.	477.20	" "	" "	426	" "	90, "
		powiat.	354.—	" "	" "	265	" "	75, "
		gminn.	196.13	" "	" "	16	" "	9, "
Ogółem		2919 18		811		26, "		

Z zestawienia powyższych cyfr jasno wynika, iż potrzeby w zakresie posiadania odpowiedniej sieci dróg bitych są duże. Prace w tym kierunku rozpoczął Powiatowy związek komunalny dopiero w roku 1925 r. a uzyskane rezultaty zarówno co do robót ziemnych jak i nawierzchni cyfrowo przedstawiają się następująco:

roboty ziemne w klm. w administr. gmin., pow. zw. kom.	Razem
w 1925	— 3.4 3.4
1926	11.— 4.8 15.8
1927	32.7 19.15 51.85
1928	41.— 8.4 49.4
1929	32.— 5.— 37.—

bud. nawierzchni w km. w admin. gmin., powiat. zw. kom.	Razem
w 1926	— 1.9 1.9
1927	3.875 5.915 9.875
1928	8.174 17.115 25.289
1929	15.106 6.465 21.571

Nadmienić należy, iż prace drogowe ze względu na lokalne potrzeby prowadzone były jednocześnie w kilkunastu miejscowościach (w 1927 — w 14 — 1929 w 22). Przeciętny koszt 1 km. drogi bitej wynosił w pierwszych latach pracy około 33 tysięcy złotych, przyczem koszt poszczególnych odcinków dosięgał sumy zł. 75.000.— Po uwzględnieniu świadczeń ludności w naturze (robocizna i przewóz materiałów) koszty budowy obniżyły się do 27.000 zł. za 1 km. (1927 r.) a w roku następnym do 22.000 i utrzymują się nadal w tej wysokości.

Dla umożliwienia podjęcia budowy dróg w kilkunastu odcinkach i zapewnienia należytego dozoru przy robotach szarwarkowych przygotowano sobie odpowiednie siły zarządzając zimą 1928 r. 3 tygodniowy kurs dla dozorców drogowych, który ukończyło 42 słuchaczy. Powiat dla celów administracji drogowej podzielony został na 4 rejony, obejmujące przeciętnie 4—5 gmin, obsadzone przez wykwalifikowanych techników drogowych.

KURS DLA WYCHOWAWCÓW W ŚWIETLICACH.

Instytut Oświaty Dorosłych zamierza w okresie od połowy lutego do końca marca 1931 r. przeprowadzić w Warszawie 6-tygodniowy kurs internatowy dla wychowawców w świetlicach. Kurs ten będzie przeznaczony dla osób ze średnim wykształceniem w wieku do lat 30 (włącznie), zainteresowanych wyłącznie bezpośrednią pracą kulturalno-wychowawczą z młodzieżą pracującą w większych ośrodkach miejskich w Polsce, a mających możliwość prowadzenia tej pracy na placówkach świetlicowych społecznych czy samorządowych.

Program kursu obejmie następujące zagadnienia:

A. (ogólne) Zagadnienia oświaty pozaszkolnej.

Metody ekstensywne i intensywne w pracy oświatowej. Nowe prądy w wychowaniu. Psychologia.

B. (w związku ze środowiskiem pracy wychowawczej).

Warunki życia i pracy młodocianych. Zagadnienia ochrony pracy i opieki społecznej. Formy pomocy kulturalnej dla warstw pracujących.

C. (specjalne).

Teoria i praktyka pracy świetlicowej.

Formy zajęć świetlicowych, ich znaczenie kulturalno-wychowawcze (gry, zabawy, śpiew, dramatyzacja, czytelnictwo, samokształcenie).

Nadto -- Świetlica kursowa. Zwiedzania, hospitacje, wyieczki, zajęcia i ćwiczenia praktyczne.

Liczba uczestników kursu 30. Jednocześnie zaznacza się, że Ministerstwo W. R. i O. P. nie może kandydatom z pośród nauczycielstwa zapewnić urlopów poza wypadkami wyjątkowymi w zastosowaniu do poszczególnych jednostek. Z tych więc względów pożądana są kandydaci z pośród pracowników świetlicowych, nie zatrudnieni w szkolnictwie publicznym kierowani przez organizacje społeczne i samorządowe, które mogą owym kandydatom zapewnić stypendjum na opłacenie kosztów pobytu na kursie. Słuchacze, którym organizacja kierująca nie może stypendjum udzielić, prawdopodobnie otrzymają w naturze mieszkanie i wyżywienie w bursie.

Informacyj szczególowych udziela Instytut Oświaty Dorosłych (Warszawa, Nowogrodzka 21 -- tel. 878-03).

GMINA WIEJSKA I MIEJSKA

Jątrzący przepis

W Nr. 86 „Dziennika Ustaw“ R. P. ukazało się Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej wklądające na gminy miejskie i wiejskie obowiązek bezpłatnego dostarczania nauczycielom publicznych szkół powszechnych mieszkań prywatnych. Po za nałożeniem tego obowiązku — Rozporządzenie ustala, iż nauczyciel może nie przyjąć dostarczonego mu mieszkania, znajdującego się w budynku nieprzeznaczonym na cele szkolne. I dalej: jeżeli nauczyciel nie otrzyma od gminy mieszkania, (ewentualnie także z powodu nieprzyjęcia mieszkania ofiarowanego w budynku nieszkolnym) — gmina wypłaca nauczycielowi dodatek mieszkaniowy w-g zasad stosowanych do funkcjonariuszów państwowych, (w zastępstwie Skarbu Państwa) — pod rygorem zajęcia odpowiednich kwot na wpływach z dodatków do podatków państwowych wypłacanych przez Kasy Skarbowe. Nauczyciele przestają pobierać dodatki mieszkaniowe ze Skarbu Państwa.

Jak wiadomo, dotychczas na gminach ciążył jedynie obowiązek znalezienia nauczycielowi mieszkania, jednak nie bezpłatnie. Odpowiadało to zasadniczemu podziałowi pokrywania świadczeń na rzecz szkolnictwa powszechnego przez Państwo i samorząd, znalezienie bowiem nauczycielowi mieszkania w danej miejscowości warunkowało od strony „rzeczowej“ możliwość istnienia tam szkoły, a świadczenia (wydatki) „osobowe“ m. i. dodatek mieszkaniowy, będący stałą częścią składową wyposażenia służbowego — pokrywał Skarb Państwa.

Mamy więc do czynienia z wyraźnym przerwaniem części wydatków osobowych na samorząd — tam, gdzie niema specjalnych budynków szkolnych, a więc prawdopodobnie tam, gdzie samorząd jest stosunkowo mniej zasobny. Spotyka to samorząd w chwili specjalnych trudności finansowych spowodowanych szczególnie niską zdolnością płatniczą, ludności i wygaśnięcia podstaw prawnych do poboru danin stanowiących główne źródło dochodu więk-

szości gmin (podatek wyrównawczy) — nie mówiąc już o nakładaniu nowych ciężarów bez pokrycia w dochodach.

Ale zastanówmy się, co rozporządzenie daje nauczycielstwu, czy polepsza jego warunki mieszkaniowe? Sądzę, że nie polepsza, bo przecież wejście w życie rozporządzenia nic nie zmieni w zakresie lokali, któreby mogły być na mieszkanie użyte. Nauczyciel ma prawo wybierać sobie mieszkanie w budynkach nieszkolnych (przez nieprzyjmowanie tych, które wydadzą mu się nieodpowiednimi) a nie ma prawa nie przyjąć najgorszego mieszkania — znajdującego się w budynku szkolnym. Jak widzimy zatem niema bynajmniej polepszenia sytuacji. Ma zato jakieś doskonałe pole do sporów i kwasów. — szczególnie tam, gdzie nauczyciel pójdzie po linii „prawem przepisanej“. Więc nieprzyjęcie jednego czy paru mieszkań w budynkach nieszkolnych — z powodu ich istotnej może prymitywności — odpowiedni nastrój w organach gminy, że nauczyciel „grymasi“ i w poszukiwaniu wyjścia przydzielenie nauczycielowi „mieszkania“ (np. zimnego pokoju) w budynku szkolnym, zajmowanego dotychczas np. przez stróża szkolnego, który w doborze mieszkania w sąsiedztwie będzie mniej wybredny. I znowu u nauczyciela — przeświadczenie o złośliwości organów gminy. Albo inaczej: uznanie przez organa gminne „dla świętego spokoju“, że budynek, w którym wynajęto salę szkolną, jest przez najemcę (gminę) „przeznaczony na cele szkolne“ i przydzielenie nauczycielowi w tym domu czegoś, co jednak będzie mogło być zamieszkałe. Jedyne wyjście dla nauczyciela — pójść nie po linii „praw“ mu przysługujących, a po linii przyjaznego „dogadania“ się z organami gminy bez wzajemnych kwasów i narzekania.

Jeszcze jedna strona zagadnienia: Organa gminne, przyjmując udział w wypłacie poborów nauczycielom, bo dodatek mieszkaniowy jest wszak czę-

ścią stałego uposażenia, zechcą zabrać głos na temat obsady personalnej szkół, co już stanowi bardzo delikatną materję. Postulaty organów gminnych co do obsady personalnej zejdą bardzo łatwo na płaszczyznę stopnia „kłopotliwości“ danej siły nauczycielskiej pod względem mieszkaniowym, i oto już okazja do stwarzania bardzo niezdrowej atmosfery. Wysunięte zostaną ze strony organów gminnych postulaty typowe, których zaspokojenie przekracza możliwości władz szkolnych, nawet gdyby były uznane za słuszne, jak np. powszechnie wysuwana przez ludność wiejską kwestja zastąpienia sił żeńskich — mężczyznami.

Mam przekonanie, że ścisłe stosowanie omawianego rozporządzenia dałoby efekty szkodliwe z punktu widzenia ogólnie - państwowego, w zakresie stosunków wzajemnych między ludnością a nauczycielstwem, szkodliwe z punktu widzenia gminy jako takiej (finanse) wreszcie z punktu widzenia nauczycielstwa. Z korzyścią wychodzi jedynie Skarb Państwa, z korzyścią kolidującą z punktem widzenia bardziej ogólnie - państwowym, z którego widać bardzo wyraźnie duże i doniosłe zagadnienie dobrego stosunku między ludnością wiejską a nauczycielem.

S. W.

O otwarciu nowego okresu rachunkowego w gminnych kasach pożyczkowo-oszczędnościowych

Po skrupulatnem i uważnem przeprowadzeniu zamknięcia rachunków w końcu danego okresu obrachunkowego, sporządzeniu Bilansu Zamknięcia, sprawozdania rocznego (wzór Nr. 19), oraz po zamknięciu poszczególnych kont w księgach pomocniczych — w myśl wymagań Statutu Normalnego i zgodnie z przepisami zawartymi w „Instrukcji Szczegółowej“ i „Uzupełnieniu Przepisów“ (wyd. przez Zw. Prac. Adm. Gm. Rz. P.) — rachmistrze gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych rozpoczynają księgowanie operacyj w nowym okresie obrachunkowym.

Początek tych zapisów czyli otwarcie nowego okresu — to początek roku kalendarzowego, gdyż zamknięcie dokonywanem winno być zawsze datą 31 grudnia.

Na czem polegać będzie tak zwane — otwarcie nowego roku operacyjnego (rachunkowego).

Rozpatrzmy poniżej wszystkie poszczególne czynności dotyczące tego „otwarcia“.

Księgowanie nowego roku rozpoczyna się na następnej stronie w Dz. Głównym. Nadmienić tutaj należy o wadliwie stosowanym w niektórych kasach zwyczaju przeniesienia 2-ech albo więcej nawet stron w Dz. Główny celem tem dokładniejszego „oddzielenia“ operacyj roku ubiegłego od następnego.

Elementarne zasady księgowości nie znają takich odstępów i nie uznają nieusprawiedliwionych przerw w prowadzeniu zapisów w księdze oficjalnej, parafowanej, gdzie przeznaczenie każdej strony musi być wyraźne, a cel jej istnienia — wytłomaczony.

Pierwszą czynnością będzie zaksięgowanie do Dziennika — Główny — „Bilansu Otwarcia“.

Podstawa zapisu służyć ostateczne pozycje Bilansu Zamknięcia, który przedstawia stan majątku kasy, jej należności i zobowiązania (stan czynny i bierny) już po zlikwidowaniu (zamknięciu) r-ków wynikowych (odsetek i pr. bież., kosztów administracyjnych) za cały ubiegły okres rachunkowy i po wykazaniu powstałego zysku lub straty w operacjach kasy. Bilans Zamknięcia jest więc bilansem „netto“; obrazuje stan finansowy instytucji w dniu 31 grudnia. Rzecz prosta, że aby otworzyć dla kasy nowy okres — trzeba przynieść za podstawę ten stan finansowy, czyli te pozostałości na r-kach, którymi był zamknięty ubiegły okres rachunkowy. A więc

pozycje zamykające ubiegły okres — stanowiąc będą sumy wyjściowe do otwarcia zapisów w nowym okresie rachunkowym, czyli t. zw. Bilans Otwarcia.

Zaksięgowanie tego Bilansu Otwarcia do Dz. Główny przeprowadza się jedną pozycją w sposób następujący:

Zamknięcie poszczególnych rachunków z mocą Bilansu Zamknięcia dokonywanem było w Dz. Główny przez wykazanie pozostałości po stronie przeciwnej r-ku (celem jego wyrównania, inaczej zamknięcia), tak np. pozostałość kasy (posiadana gotówka) po stronie W-n tego r-ku zamyka się przez zaksięgowanie salda kasy po stronie M-a rachunku kasy, pozostałość na r-ku pożyczek, figurująca na stronie W-n po stronie M-a tegoż r-ku i t. d. Przy księgowaniu zaś Bilansu Otwarcia do Dz. Główny należy wszystkie poszczególne r-ki otworzyć, a więc pozostałości na tych r-kach winny być zaksięgowane po stronie właściwej, to jest nierówniej, zgodnej z charakterem danego rachunku. [„Kasa“ „Pożyczki“ — po stronie W-n, „Wkładki“ — po stronie M-a i t. d.]. W ten sposób wszystkie pozostałości figurujące w Bilansie Zamknięcia [Sprawozdanie roczne, wzór Nr. 19, dział VII, rubryka pozostałość] — na stronie czynnej znajda się po stronie W-n, a pozostałości stanu biernego po stronie M-a poszczególnych rachunków.

Jednocześnie należy przeprowadzić otwarcie ksiąg pomocniczych przez zapis z zaznaczeniem daty (1 stycznia) i pozycji Dz. Główny [liczba czynności 1] w treści „pozostałość z dn. 31 grudnia według szczegółowego spisu“ (lub „sporządzonego inwentarza“) — a w odnośnej rubryce — bilansowa suma pozostałości.

Zauważyć należy, że przy księgowaniu na poszczególnych r-kach pozycji Bilansu Otwarcia — sumy wykazane na r-ku „odsetek za rok następnny“ po stronie W-n i M-a (rachunek dwusaldowy) — winny być zaksięgowane w rubryce 8 na r-ku „odsetek i prow. bieżących“ z uwagą na to, iż odnoszą się one do tego okresu obrachunkowego, który rozpoczyna kasa księgowaniem danego Bilansu Otwarcia.

Dalsza czynność po zaksięgowaniu Bilansu Otwarcia będzie przeniesienie odsetek należnych wkładcom z r-ku „Inne R-ki“ na r-k „Wkładki“,

jak jedzą - jak żyją

spożywa cukru
rocznie kg:

żyje przeciętnie
lat:

<u>polak</u>	12	49
<u>francuz</u>	21	53
<u>szwajcar</u>	38	56
<u>anglik</u>	40	57
<u>duńczyk</u>	47	61
cukier		krzepi

czyli ich kapitalizacja. Uskutecznią się ta operacja przez zaksięgowanie po stronie W-n r-ku „inne rachunki“ i po stronie M-a r-ku „wkładki“ — sumy odsetek obliczonej i wykazanej w Bilansie Zamknięcia w dniu 31 grudnia.

Następnie należy przenieść z r-ku „inne rachunki“ na r-k „kosztów administracyjnych“ wszelkie koszty poniesione przez kasę w ubiegłym okresie, a dotyczące nowego okresu obrachunkowego. [Księgowanie: „Inne rachunki“ — M-a, koszty administracyjne — W-n, w treści — „przeniesione koszty admin. na okres przyszły“]. Sprawa ta jest b. ważną i powinna być należycie zrozumiana.

Jeżeli kasa ponosi w danym okresie obrachunkowym jakiś wydatek, który dotyczy okresu przyszłego (np. płaci komorne zgóry za I-y kwartał roku przyszłego) — rzecz jasna, że nie może to obciążać wydatków danego okresu, gdyż wtedy przy zamknięciu ewentualny zysk (netto) kasy byłby mniejszy (lub strata większa), ponieważ na r-ku kosztów administracyjnych figurowałaby większa suma wydatków. Aby uniknąć tego błędu — przed wyprowadzeniem r-ku strat i zysków [i sporządzeniem Bil. Zamkn. za ubiegły okres] — przenieśliśmy sumę wydatku na okres przyszły z r-ku „kosztów administracyjnych“ na r-k „inne rachunki“. [księgowanie: „Koszty adm.“ — M-a „Inne R-ki — W-n]. W ten sposób wydatek ten, faktycznie poniesiony w danym okresie sprawozdawczym [a odnoszący się do przyszłego okresu] został z niego zupełnie usunięty, i nie powiększył wskutek tego naszych strat (t. j. wydatków) zamykanego okresu. Przenosząc przy otwieraniu nowego okresu dany

wydatek z powrotem na r-k kosztów administracyjnych (jak wyżej wspomniano) — postąpimy prawidłowo, gdyż zarachujemy go do wydatków tego okresu, do którego właściwie należy. Przez r-k kasy wydatek ten przechodzić teraz nie będzie, gdyż faktycznie wypłaciliśmy już tę sumę w ubiegłym okresie.

Wszystkie sumy zaległe t. j. niewypłacone przez kasę, a odnoszące się do ubiegłego okresu obrachunkowego — pozostają na r-ku „inne rachunki“ do czasu faktycznej ich wypłaty, przyczem uskutecznienie tej ostatniej przeprowadza się przez R-k kasy (M-a) i „Inne R-ki (W-n). Rozumowanie w tym wypadku będzie następujące:

Aby bilans za okres ubiegły był dokładny t. j. uwzględniający wszystkie wydatki, odnoszące się do danego okresu, czy to poniesione przez kasę, czy też zaległe — zaksięgowaliśmy przy zamykaniu okresu na r-ku „kosztów adm.“, jako wydatek (po stronie W-n) również i tę sumę, którą winniśmy byli zapłacić, a nie zapłaciliśmy — w tym właśnie okresie. Wobec faktycznego nieponiesienia przez nas danego wydatku, (np. wynagrodzenie rachmistrza za m. grudzień] — wykazaliśmy jednocześnie tę sumę na r-ku „inne rachunki“ po stronie M-a. [w normalnym wypadku wypłaty księgowanie byłoby: R-k „koszt adm.“ — W-n, R-k „kasy“ — M-a]. Przy otwarciu nowego okresu na r-ku „inne r-ki“ po stronie M-a — pozostawiamy nadal tę kwotę zaległych (niewypłaconych) kosztów, aż do czasu faktycznej ich wypłaty, przytem księgowanie wtedy będzie: „Inne R-ki“ — W-n, „kasa“ — M-a (rozchód). Na kosztach administracyjnych nowego okresu wydatek ten już figurować nie będzie, gdyż odnosi się do

okresu ubiegłego, i dlatego też został przez nas wykazany na r-ku „kosztów adm.“ w ubiegłym okresie, przez co powiększył słusznie nasze wydatki tegoż okresu (i figurował na r-ku strat i zysków przy zamykaniu okresu).

Dokładne zrozumienie sposobu przeprowadzania zamknięcia i otwarcia ksiąg przy istnieniu kosztów administracyjnych zarówno zaległych, jak i poniesionych na okres przyszły zapobiegnie częstym błędom i przyczyni się do tego, że wyprowadzany za ubiegły okres operacyjny — R-k Strat i Zysków — będzie dokładny i prawdziwy.

Przy księgowaniu bilansu otwarcia wykazana strata netto lub zysk netto i figurująca na odnośnej stronie r-ku strat i zysków — będzie pozostawać bez zmiany na tym r-ku (strona W-n strata, strona M-a — zysk), a ż d o c z a s u zatwierdzenia przez Radę Gminną podziału nadwyżki lub pokrycia straty. Po uzyskaniu zatwierdzenia przedstawionego przez zarząd kasy projektu podziału zysku (lub pokrycia straty) rachmistrz kasy przenosi z r-ku Strat i Zysków na r-ki kapitału zakładowego i zasobowego zatwierdzone kwoty, a pozostałość na „inne r-ki“. Księgowanie w wypadku istnienia strat — R-k Strat i Zysków — M-a, kapitał zasobowy lub zakładowy — W-n; w wypadku zysków — R-k Strat i Zysków — W-n, kapitał zasobowy, zakładowy i „inne rachunki“ — odnośne kwoty po stronie M-a].

Z R-ku „Inne R-ki“ następuje wypłata na rzecz Zarządu (odszkodowanie — art. 60 p. 3 Statutu Normalnego) lub na cele użyteczności publicznej (art. 60 ust. 2 Statutu). O ile wypłaty powyższe

następują jednocześnie z zaksięgowaniem podziału zatwierdzonego zysku za rok ubiegły do Dz. Głównej, w takim razie — przeprowadza się je przez R-k kasy z pominięciem r-ku „Inne R-ki“ (np. odszkodowanie dla Zarządu w wysokości 15% zysku netto wynosi zł. 112.04; księgowanie: R-k Strat i Zysków — W-n, R-k kasy — M-a (rozchód]). O ile Gmina zdecydowała np. pokryć stratę z własnych funduszy, narazie jednak nie daje gotówki — należy przenieść stratę z r-ku strat i zysków na r-k. Inne R-ki (księgowanie: R-k „Strat i Z.“ — M-a „Inne R-ki“ — W-n); wpłata późniejsza gminy księguje się przy pomocy R-ku kasy (W-n — przychód) i R-ku Inne R-ki (M-a).

W ten sposób przeprowadzony podział będzie prawidłowym i zgodnym ze statutem.

Należy bezwzględnie pamiętać, że w a d l i w y m i n i e u z a s a d n i o n y m jest zwyczaj (praktykowany niestety w niektórych kasach) księgowania równocześnie po wprowadzeniu pozycji Bilansu Otwarcia do Dz. Głównej — podziału zysku — przed jego zatwierdzeniem.

Sporządzony przez Zarząd projekt podziału nie przesądza jego zatwierdzenia, gdyż Rada Gminna uprawniona jest do dokonywania ewentualnych zmian w granicach — naturalnie — istniejących przepisów statutu.

Niezbędna jest również rzeczą zwrócenie uwagi, że zaksięgowanie podziału zysku lub pokrycia strat za r. ubiegły winno być dokonane natychmiast po zatwierdzeniu.

St. Ostrowski.

KRONIKA GMINNA

KURSY UMIEJĘTNOŚCI SPORZĄDZANIA BILANSÓW I SPRAWOZDAŃ ROCZNYCH. Nawiązując do odbytych w r. b. 7 dwudniowych kursów urządzonych przez P. B. R. w Siedlcach, Białej Podlaskiej, Zamościu, Chełmie, Lublinie i Kazimierzu województwa Lubelskiego i w Wilnie umiejętności sporządzania bilansów i sprawozdań rocznych, które dały bardzo pomyślne wyniki, P. B. R. urządzi w I-szym kwartale 1931 r. począwszy od dn. 15/I. dziesięć dwudniowych kursów dla województw: Kieleckiego 4 kursy, Łódzkiego 3 kursy i Wołyńskiego 3 kursy.

Kursy te odbywane będą w następujących miastach i dla grup powiatów:

W województwie Kieleckiem:

1) w R a d o m i u powiaty: Hżecki, Kozienicki, Konecki, Opoczyński i Radomski;

2) w K i e l c a c h powiaty: Opatowski, Jędrzejowski, Kielecki, Stopnicki i Sandomierski;

3) w M i e c h o w i e, powiaty: Olkuski, Pińczowski, Miechowski i Włoszczowski;

4) w C z ę s t o c h o w i e, powiaty: Będziński, Częstochowski, Radomskowski (z woj. Łódzkiego) i Zawierciański;

W województwie Łódzkim:

5) w K a l i s z u, powiaty: Kaliski, Turecki, Sieradzki i Wieluński;

6) w Ł ę c z y c y, powiaty: Kolski, Koniński, Łęczycki i Słupecki;

7) w Ł o d z i, powiaty: Brzeziński, Łódzki, Łaski i Piotrkowski;

W województwie Wołyńskim:

8) w K o w l u, powiaty: Kowelski, Lubomelski, Łucki i Włodzimierski;

9) w R ó w n e m powiaty: Kostopolski, Rówieński i Zdobunowski.

10) w D u b n i e: powiaty: Dubieński, Horochowski i Krzemieniecki.

Kursa odbywałyby się w następujących terminach:

w Radomiu 19 i 20/I. 31 r., w Kielcach 21 i 22/I., w Miechowie 23 i 24/I., w Częstochowie 26 i 27/I., w Kaliszu 28 i 29/I., w Łodzi 30 i 31/I., w Łęczycy 3 i 4/II. 31 r., w Kowlu 6 i 7/II, w Równem 9 i 10/II. i w Dubnie 11 i 12/II. 31 r.

Program zawarty w 12 godzinach wykładowych (po 50 minut) obejmuje następujące przedmioty: 1) sporządzanie bilansów rocznych i sprawozdawczość na tle bilansów 4 godziny, 2) Najważniejsze błędy w rachunkowości gminnych kas p. o. na podstawie spostrzeżeń lustracyjnych — 3 godziny, 3) Zasady prawidłowej gospodarki pieniężnej 3 godziny; 4) Zabezpieczenie kredytów i opłaty stempłowe 2 godziny.

Wykłady odbywać się będą na przykładzie spo-

Nie marnuj zdobyczy ze żniw!!!

Część dochodu poświęć na zapewnienie sobie dobrobytu do końca życia.

NIEZWŁOCZNIE

napisz do

**Dyrekcji Kursów
Samochodowych**

H. PRYLIŃSKIEGO

WARSZAWA, Jerozolimska 27, prosząc o **bezpłatne** informacje.

8—8

rządzanego bilansu zamknięcia z ksiąg rachunkowych, przywiezionych z gminnych kas p. o. przez uczestniczących w kursie rachmistrzów.

OŚRODEK ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ W STRZĘPCZU (pow. morski). Dzięki poparciu Wydziału Powiatowego w Wejherowie uruchomiony został dn. 9 b. m. „ośrodek zdrowia“ w Strzępczu obejmujący stację opieki nad matką i dzieckiem oraz przychodnię dla chorych. Na stacji opieki udzielane są codziennie porady matkom ciężarnym i dzieciom przez higienistkę i raz na tydzień przez lekarza. Przychodnia dla chorych czynna jest narazie jeden dzień w tygodniu, przyczem porad udziela lekarz z Wejherowa.

Przy ośrodku zdrowia zamieszkuje stale higienistka, która oprócz pracy na stacji i w przychodni odwiedza chorych i matki w mieszkaniach i udziela im wskazówek w zakresie zdrowotności. Ośrodek zdrowia zaopatrzony jest także w podręczną apteczkę.

BUDOWA DOMU LUDOWEGO W SOBOLEWIE (pow. i woj. białostockie). Rada gminna w Dojlidach przystąpiła do budowy domu ludowego we wsi Sobolewo, do czego wydatnie przyczynił się Białostocki Powiatowy Związek Komunalny, ofiarowując materiały budowlane, a mianowicie 52.110 sztuk cegły i 20.648 kg. wapna. W ten sam sposób przyszedł z pomocą pow. związek komunalny radzie gminnej w Białostoczku, która postanowiła wybudować kosztem gminy dom szkolny w kol. Księżyno.

BUDOWA SZKOŁY W G.M. LIPNIK (pow. Sandomierski, woj. kieleckie). Na zebraniu gminnym w Lipniku (18. IX. b. r.) zapadła uchwała, mocą której ludność całej gminy opodatkowała się na budowę szkoły. Oprócz tej składki dobrowolnej wieś, w której zbudowana zostanie szkoła, złoży także samą sumę na budowę i dostarczy środków przewozowych do przewiezienia materiałów budowlanych.

Wiadomości gospodarcze

DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEGO BANKU ROLNEGO W PAŹDZIERNIKU 1930 R.

Miesiące jesienne są corocznie okresem ściągania rolniczych kredytów krótkoterminowych. I w roku bieżącym obserwujemy stopniowe zmniejszanie się wysokości sumy tych kredytów udzielonych przez Państwowy Bank Rolny. W ciągu października obniżenie to było nieznaczne, wyniosło bowiem 4,5 milj. zł., sprowadzając ogólną sumę krótkoterminowego zadłużenia rolnictwa w Państwowym Banku Rolnym do 324,7 milionów zł.

Kredyty długoterminowe przyznane przez Państwowy Bank Rolny, wzrosły w ciągu października o 4,2 milj. zł., wypłaty gotówkowe z realizacji kredytów długoterminowych wyniosły 3 miliony zł. Z końcem października zadłużenie rolnictwa w Państwowym Banku Rolnym z tytułu kredytów długoterminowych wyniosło 214,3 milj. zł.

Pewne osłabienie nastąpiło w dziale kredytów udzielanych w 7% obligacjach meljoracyjnych. Jest to jednak zrozumiałe ze względu na niechęć do czynienia nakładów, związaną z obecnym kryzysem. W miesiącu październiku przyznano więc w Państwowym Banku Rolnym tylko 0,5 miliona zł. na cele meljoracyjne.

Kredyty specjalne z rządowych funduszy administracyjnych przez Państwowy Bank Rolny wzrastają stale, w ciągu października zwiększyły się one o 6,5 milj. zł.; ich suma ogólna wynosi obecnie 341,8 miliona złotych. (TEROL).

KURSY WALUT.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 15. XII. 1930)

1 dol. St. Zjedn. — 8,91 zł. — 8,87 zł.
100 frank. szwajc. — 172,49 — 173,35 zł.
1 funt. szterl. — 43,45 — 43,23 zł.
100 frank. franc. — 34,97 — 35,15 zł.

PAPIERY PROCENTOWE.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dniu 15. XII. 1930 r.)

4 proc. pożyczka inwestycyjna 103,75 zł. 3 proc. pożyczka państw. budowl. 50,00 zł. 5 proc. państwowa pożyczka premjowa dolarowa 54,75 zł. 8 proc. Listy zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 94 zł (w złotych w zlocie = 161,68 zł. obieg.). 8 proc. obligacje Banku Gospodar. Krajowego 94 zł. (w zł. w zlocie = 161,68 złotych obieg.) 7 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 83,25 zł. 7 proc. obligacje Banku Gospod. Krajow. 83,25 zł. 8 proc. Listy Zastawne Banku Rolnego 94,00 (w złotych w zlocie = 161,68 złotym obiegowym). 7 proc. Listy Zastawne Banku Rolnego 83,25 zł. 4½ proc. Listy Zastawne Ziemskie 53,25 zł. 8 proc. oblig. Polskiego Banku Komunalnego III i IV em. 93 zł. 5 proc. Listy Zastawne m. Warszawy 57,00 zł. 8 proc. Listy Zastawne m. Warszawy — 72,65-72,00 zł. 8 proc. m. Piotrkowa 63,50 zł. 8 proc. Listy Zastawne m. Łodzi — 68,50 zł. —

Akcje Banku Polskiego 155,50 — 155,00 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franco stacja załadowania)

W dn. 15. XII. 1930 r. Warszawa:

Żyto 18,75 — 19,25 zł.
Pszemica 28,00 — 27,00 zł.
Jęczmień — 19,00 — 26,00 zł.
Owies — 23 — 24,00 zł.

NABIAŁ.

(W dniu 18. XI. 1930 r. Warszawa)

Mleko niezbiernane: Cena za 1 litr mleka w hurcie 0,45 zł.
Masło: za 1 kg. w hurcie: wyborowe luksusowe 6,00 zł., mleczarskie deserowe II gat. 5,20 zł., mleczarskie solone 5,20 zł., oselkowe 4,60 zł.
Ceny masła w detalu rozumieją się o 15% więcej cen hurtowych.
Jaja świeże za sztukę 0,26 zł.

Poradnik samorządowy

1. Pytanie: Magistrat m. Janowa-Podlaskiego zapytuje:

1) czy jest obowiązana gmina pokrywać pełną kosztów leczenia za członków kasy chorych, leczonych w szpitalu żydowskim wyłącznie,

2) czy jest obowiązana gmina pokrywać pełną kosztów leczenia w szpitalach za członków rodziny członków kasy chorych, gdyż w myśl art. 43, p. III, obowiązek ten ciąży tylko odnośnie do członków kasy, natomiast art. 48 wyraźnie mówi i o ich rodzinach,

3) czy — o ile sekwestrator na parę dni bierze sobie do pomocy praktykanta, który pobiera %%, praktykant ten podlega ubezpieczeniu w kasie chorych,

4) czy strycharz, który wyrabiał cegłę, pobierając zapłatę od tysiąca wyprodukowanej cegły i robotników do pomocy wynajmował sam, podlega ubezpieczeniu w kasie chorych ze strony magistratu, czy też sam powinien ubezpieczyć swych robotników,

5) jeżeli robotnicy rolni są zwolnieni od obowiązku ubezpieczenia w kasie chorych, czy parobek u rolnika podlega ubezpieczeniu, jak również pastuch do bydła,

6) czy pracownicy elektrowni miejskiej, którzy płacą składkę na fundusz bezrobocia i do kasy chorych, podlegają ubezpieczeniu w Zakładzie Ubezpieczeń od wypadków we Lwowie,

7) czy magistrat obowiązany jest w swym areście przetrzymywać na zlecenie posterunku pol. zaarrestowanych włamywaczy, zawodowych złodziei i wogóle kryminalistów, a w razie ucieczki arestowanego — kto ponosi odpowiedzialność,

8) w roku 1929 był przyjęty sekwestrator, w roku bieżącym ujawniono zdefraudowanie składki ogniowej na przeszło 2000 zł.; Sąd Okręgowy, motywując tem, iż dana osoba z powodu niefachowości, braku kontroli i t. d. nie odpowiada za swe czyny, uniewinnił sekwestratora; powództwa cywilnego miasto nie może przeciwko niemu wytoczyć, gdyż nie jest materialnie odpowiedzialnym; kto powinien odpowiadać materialnie, czy kierownik biura czy też burmistrz miasta.

Odpowiedź: 1) Jeżeli to jest szpital żydowski w tem znaczeniu, że jest utrzymywany przez żydów (gminę wyznaniową żydowską), to gmina nie ma żadnego obowiązku ponoszenia kosztów leczenia członków kas chorych w tym szpitalu.

2) Okoliczność właśnie, że w ustępie III art. 43 jest mowa jedynie o członkach kas chorych, zaś w art. 48 (traktującym zresztą o innej materji) również o rodzinach tych członków, wskazuje na to, że przepisy art. 43 odnoszą się tylko do członków kas chorych, a nie obejmują ich rodzin.

3) Tu należy przede wszystkim zaznaczyć, że niedopuszczalny jest taki stan rzeczy, aby sekwestrator — pracownik miejski — dobierał sobie na własną rękę praktykanta do pomocy w swoich czynnościach; jeżeli sekwestrator nie może swoim obowiązkiem sam podołać, powinien Magistrat na stałe lub przejściowo zaangażować pomocnika. W każdym jednak razie pracownik taki, czy został on za-

angażowany przez Magistrat, czy też przez sekwestratora, podlega obowiązkowi ubezpieczenia w kasie chorych, a to stosownie do postanowień art. 3 ustawy z dnia 19. V. 1920 r. Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 272 („Obowiązkowi ubezpieczenia podlegają wszystkie osoby bez różnicy płci, zatrudnione na podstawie stosunku roboczego lub służbowego, a w szczególności... praktykanci... Prócz tego obowiązkowi ubezpieczenia podlegają niestale zatrudnieni...”). W danym wypadku chodziłoby więc tylko o to, kogo należy uważać za pracodawcę praktykanta, w szczególności — Magistrat, czy sekwestratora, kto więc powinien płacić część składki ubezpieczeniowej. Jeżeli sekwestrator dobrał sobie tego praktykanta do pomocy zupełnie bez wiedzy Magistratu o tej jego współpracy z sekwestratorem n.e. wiedział, to nie może ponosić żadnej odpowiedzialności za ubezpieczenie praktykanta.

4) Z pytania należy wnioskować, że strycharz występował wobec Magistratu jako przedsiębiorca; w takim razie Magistrat nie miał obowiązku ubezpieczenia ani strycharza, ani jego robotników. Jeżeli jednakże strycharz wyrabiał cegłę nie we własnym przedsiębiorstwie, t. j. jeżeli wyrobione cegły Magistrat prowadził we własnym zarządzie, a do wyrobu tej cegły najał strycharza, upoważniając go do wynajmowania sobie do pomocy robotników, to pracodawcą wobec nich wszystkich, obowiązany do ubezpieczenia ich w kasie chorych, jest Magistrat.

5) Służba domowa w gospodarstwach wiejskich w zakresie ubezpieczenia na wypadek choroby traktowana jest narówni z pracownikami i robotnikami rolnymi, zwolnienie od obowiązku ubezpieczenia pracowników rolnych obejmuje zatem również parobka i pastucha w gospodarstwie wiejskiem.

6) Obowiązek ubezpieczenia od wypadków jest niezależny od obowiązku ubezpieczenia na wypadek bezrobocia i choroby.

7) Należy zaznaczyć, że z punktu widzenia podstaw prawnych jest wogóle wątpliwy obowiązek utrzymywania arestów przez związki komunalne; jako podstawa prawna w tym względzie powoływany jest okólnik Min. Spr. Wewn. z dn. 2 VI. 1921 r. Nr. 39, ale — rzecz jasna — okólnik nie może nakładać obowiązków na związki komunalne, a przepisy ustawowe, na które on się powołuje, o arestach gminnych wyraźnie nie mówią. Jeżeli jednakże w gminie arest istnieje, to w interesie publicznym leży, aby przyjmowano doń zatrzymanych prewencyjnie — oczywiście na koszt Skarbu Państwa. Jeżeli to są notoryczni kryminaliści, a gmina nie ma odpowiedniej straży więziennej, należy zwrócić na to uwagę Policji Państwowej i zażądać z jej strony dopilnowania ich, w przeciwnym bowiem razie gmina jest odpowiedzialną za ich ucieczkę.

8) Odpowiedzialność za niedostateczne kontrolowanie sekwestratora spada na tego, do kogo ta kontrola bezpośrednio należała. Będzie to jednakże odpowiedzialność dyscyplinarna, ewent. karna; o odpowiedzialności materialnej mogłaby być mowa w wypadku udowodnienia udziału w defraudacji.

H. i P.

Ewidencja i kontrola ruchu ludności

W związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 marca 1928 roku o ewidencji i kontroli ruchu ludności są potrzebne gminom wiejskim i miejskim poniżej wyszczególnione druki i księgi:

1. Zgłoszenie zamieszkania (wzór Nr. 1).
2. Zgłoszenie zmiany zamieszkania (wzór Nr. 2).
3. Karta zameldowania dla przybywających na pobyt czasowy (wzór Nr. 3).
4. Karta wymeldowania dla przebywających czasowo (wzór Nr. 4).
5. Dla cudzoziemców. Zgłoszenie zamieszkania (wzór Nr. 1 A).
6. Dla cudzoziemców. Zgłoszenie zmiany miejsca zamieszkania (wzór Nr. 2 A).
7. Karta zameldowania dla cudzoziemców przybywających na pobyt czasowy (wzór Nr. 3 A).
8. Karta wymeldowania dla cudzoziemców przebywających czasowo (wzór Nr. 4 A).
9. Karta meldunkowa dla osób podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu (wzór Nr. 5).
10. Rejestr mieszkańców (wzór Nr. 6).
11. Karta rodzinna (wzór Nr. 7).
12. Księga kontroli ruchu ludności. Rejestr osób przebywających do gminy (wzór Nr. 8).
13. Księga kontroli ruchu ludności. Rejestr osób opuszczających gminę (wzór Nr. 8 A).
14. Rejestr domów (wzór Nr. 9).
15. Dowód zmiany miejsca zamieszkania (wzór A).
16. Dowód zamieszkania (wzór B.).
17. Zawiadomienie (wzór C.).
18. Zawiadomienie (wzór D.).
19. Ponaglenie (wzór E.).
20. Księga meldunkowa (wzór Nr. 10). Hotelowa księga meldunkowa przewidziana art. 5 Rozp. Prezyd. Rzplitej z dnia 16. III. 1928 roku.
21. Lista osób przebywających (wzór Nr. 10 A).
22. Ankieta A. (wzór Nr. 1).
23. Arkusz zbiorczy do ankiety wzoru Nr. 11 (wzór Nr. 11 A).
24. Ankieta B. (wzór Nr. 12).
25. Domowa księga meldunkowa przewidziana art. 4 Rozp. Prez. Rzplitej Polskiej z 16. III. 1928 r. (Dz. Urz. R. P. Nr. 32 p. 309) i § 2. Instrukcji Ministerjum Spraw Wewnętrznych z dnia 27. XI. 1930 roku.

Najbardziej pilne druki i księgi, które winny być wprowadzone do 1 stycznia 1931 roku dla łaskawej orientacji specjalnie podajemy, a mianowicie wyszczególnione powyżej w pozycji 1, 2, 3, 4, 7, 8, 20, 22 i 25.

Ze względów praktycznych, jako to pośpiech oraz zaoszczędzenie kosztów ekspedycji, byłoby pożądanym, by zamówienia na książki, druki i księgi rejestracyjne dla gmin niewydzielonych były scentralizowane w Wydziałach Powiatowych, miasta wydzielone żeby dokonywały zamówień bezpośrednio

Zamówienia wysyłane będą pocztą lub koleją za zaliczeniem.

Zamówienia na wyszczególnione powyżej druki i księgi prosimy kierować pod adresem:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY — WARSZAWA, ŚWIĘTOKRZYSKA 13.

FELCZER WETERYNARJI i OGLĄDACZ

zwierząt rzeźnych i mięsa z długoletnią praktyką poszukuje posady od zaraz. Łaskawe zaoferowania kierować do ADMINISTRACJI TYGODNIKA SAMORZĄD.

TECHNIK DROGOWO-WODNY

posiadający ukończoną Państw. Szkołę Budownictwa w Warszawie i 7-letnią praktykę na służbie samorządowej (Zarządy Drogowe) wykonywujący projekty drogowe i wodne — dobry organizator robót, poszukuje pracy. Wiadomość:

Warszawa, Łucka 12 m. 8 dla technika drogowego

KRAJOWE TOWARZYSTWO MELJORACYJNE Sp. Akc.

Warszawa, ul. Kopernika 30. Tel. centr. 556-69, Prezes Zarządu 506-36.

Skrót teleg. Warszawa—Meljoracje.

O d d z i a ł y: Toruń, Kalisz, Włocławek, Łęczycza, Łuck, Radom, Częstochowa, Wilno, Piotrków, Płock, Brześć n. B.

Instytucja o charakterze społecznym, powstała w 1905 r., współpracująca nad szerzeniem meljoracji z instytucjami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi — ukwalifikowana przez Ministerstwo Rolnictwa.

Ekspertyzy, projekty generalne, dla wydziałów powiatowych i spółek wodnych, projekty szczegółowe oraz nadzór techniczny i kontrola nad wykonaniem wszelkich przedsięwzięć meljoracyjnych.

Meljoracje rolne (osuszanie, nawadnianie, zraszanie), meljoracje podstawowe (regulacja rzek, kanały), budowa stawów, zakłady wodne, technika sanitarna, budowa dróg, budowle wiejskie oraz pomiary dla celów parcelacji, scalania i t. p.

Kredyty długoterminowe i krótkoterminowe na sporządzanie projektów i wykonanie robót — w szerokich rozmiarach.

522b.

**ZARZĄD I CENTRALNE
BIURO TECHNICZNE:**

Urząd gminy Chojnowo pow. Przasnyskiego

OGŁASZA KONKURS

na stanowisko

PISARZA GMINNEGO

z poborami w/g IX. st. sł. oraz mieszkaniem,
światłem i opalem.

Od kandydatów wymagane są:

- 1) kwalifikacje przynajmniej w zakresie 6 klas gimnazjalnych,
- 2) nieprzekroczony wiek lat 40,
- 3) kilkuletnia praktyka samorządowa na stanowisku pisarza gminnego,
- 4) referencje 2 wiarogodnych osób.

Podania należy składać do Urzędu Gminy Chojnowo w terminie do dnia 15 stycznia 1931 r.

Nieuwzględnione oferty pozostaną bez odpowiedzi.

Wójt Gminy Chojnowo:

(—) *Cyryl Perzanowski.*

WYDZIAŁ POWIATOWY SEJMIKU W SIEDLCACH

ogłasza

KONKURS

na stanowisko Kierownika Sejmikowej Lecznicy
dla Zwierząt w Siedlcach.

Warunki: 1) Dyplom lekarza weterynarii, 2) Obywatelstwo Polskie, 3) Najmniej trzyletnia praktyka samodzielna, 4) Nieprzekroczony 40 rok życia, 5) Referencje poważnych osób względnie instytucji.

Uposażenie według umowy.

Podania wraz z życiorysem należy nadsyłać do Wydziału Powiatowego w Siedlcach do dnia 27 XII 1930 r.

Posada do objęcia od dnia 1 I. 1931 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

w. z. Starosta

K. Kuszniurik

Firma egzystuje od roku 1800 — Nagrodzona wieloma złotymi medalami i krzyżami.

Zegarki z amerykańskiego nowego złota

„Amer. d'OR” niczem się nie różni od prawdziwego złota 14-o kar. tylko za zł. 8.75. Wysyłamy pocztą za zaliczeniem eleganckie zegarek. Chód dźwięczny. Wyregulowany do minuty z gwarancją za dobry chód na 8 lat. 2 szt. 17 zł., 4—32 50 6—47.50 Lepszego gatunku 11.50, 15, 18, 21, 25, 35 zł. Na rękę z paskiem niklowe 14, 17, 20, 25, 30, 35, 40, 50 i 57. Kryty ANKIER z trzema kopertami amer. zł. 16.75, 19, 22, 26, 30, 35. ręczne z paskiem lepszego gatunku 20, 25, 37, 45, 55, 65. Budziki stolowe 15, 17 i 20, lepszego gatunku 25, 30, i 40 zł. Łańcuszki z nowego złota po 2 15, 3, 3 75, 4 85, i 6 zł. Zegarki Reklamowe kieszonkowe marki Chronometr Niklowe po 5.87; 2 szt. 11 80, 3 —17.20 5—28.50. 7 — 39.50, 10 — 55.85. Za kosztą przesyłki opakowania płaci kupujący.

Fabryka i Skład Genewskich Zegarków

JÓZEF JAKUBOWICZ

Warszawa, Sienna 27 Oddz: 97

Mnóstwo listów dziękczynnych. Z powodu braku miejsca zamieszczamy niestóre. Niniejszem zamawiam zegarek z amer. złota. Jest to już trzeci zegarek. Z poprzednich jestem bardzo zadowolony. Teodor Bławat, kier. szkoły Kłom.

Wyciąć! Zachować! Rekomendować!

CZYTELNICY! Przy zakupach i zamówieniach **POWOŁUJcie SIĘ NA OGŁOSZENIA** umieszczone w **SAMORZĄDZIE**

Wkrótce ukaże się Nakładem Samorządowego Instytutu Wydawniczego w opracowaniu **BOLESŁAWA BRODOWSKIEGO**

radcy ministerjalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

podręcznik dla miejskich i wiejskich urzędów gminnych, właścicieli domów, hoteli, pensjonatów i t. p. osób obowiązanych do prowadzenia domowych ksiąg meldunkowych, oraz osób, obowiązanych do meldowania się

p. t. **REJESTRY MIESZKANCÓW I MELDUNKI W POLSCE**

Jednocześnie ukaże się w opracowaniu

KSAWEREGO TOKARSKIEGO

kierownika Miejskiego Biura Adresowego w Warszawie

BOLESŁAWA BRODOWSKIEGO

radcy ministerjalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

WSKAZÓWKI DLA OSÓB MELDUJĄCYCH SIĘ

Wydawnictwa te mają charakter aktualny ze względu na to, że już wkrótce zostanie wprowadzone w życie rozporz. Prezydenta Rzpl. z dn. 16 marca 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności, po ogłoszeniu w jednym z najbliższych numerów Dziennika Ustaw rozporządzenia wykonawczego do tego rozporządzenia Prezydenta Rzplitej, które, jak wiadomo, ma na celu jednolite w całym Państwie uregulowanie sprawy ewidencji i kontroli ruchu ludności.

ZAMÓWIENIA KIEROWAĆ: **SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o.**
Warszawa, Świętokrzyska 13.